

PRZYSTANEK

bezpłatny dwutygodnik
miłośników komunikacji

nr 15 (15)

13 sierpnia 2002 r.

kontynuacja Nowinek z Pyrogradu

www.mpk.poznan.pl/kmps/przyst

Z kraju i ze świata

■ **Będzin (autobus).** Budowa kanalizacji spowodowała wyłączenie z ruchu fragmentu ul. Świerczewskiego w Będzinie od dnia 15.07. Autobusy linii **104, 107 i 200** kursują w obu kierunkach ul. Wolności, Mickiewicza i Odkrywkową, natomiast autobusy linii **16, 67, 79, 97, 125, 200** (w kursach przez Samów), **225-1, 225-2, 243 i 269** w kierunku Dąbrowy Górniczej i Samowa skierowane zostały ul. Wolności, drogą krajową nr 86 i Odkrywkową do Świerczewskiego. W przeciwnym kierunku autobusy kursują ulicami Odkrywkową, Mickiewicza i Wolności. Linia nr **921** kursuje ul. Wolności i drogą krajową nr 86 do ul. Odkrywkowej. Obsługiwane są wszystkie przystanki na trasach objazdowych.

■ **Chelm Śląski, Nowy Bieruń (autobus).** W związku z zamknięciem przejazdu kolejowego w ciągu drogi krajowej nr 934 w Nowym Bieruniu (od 16.06. prawdopodobnie do połowy sierpnia), autobusy linii **149** w dwóch kursach wariantowych wykonywanych z Katowic do Kopalni Piast w Nowym Bieruniu (36,5 km w jedną stronę) od Chelma Śląskiego jadą do pętli w Chelmie Małym. Na trasie Chelm Śląski Kościół – Nowy Bieruń Kopalnia Piast – Chelm Mały Pętla uruchomiona została komunikacja zastępcza oznaczona jako **Zastępczy 149**. Obsługiwana jest ona niskopodłogowym (!) minibusem neoplan 906T z 1981 roku, należącym do firmy Usługi Transportowe Marek Komander Mysłowice. Jedzie on objazdem nowobieruńskimi ulicami Bohaterów Westerplatte, Patriotów i Warszawską. Brak natomiast informacji na temat objazdu linii **554** obsługiwanej przez PKSIS Oświęcim na zlecenie Urzędu Miasta w Bieruniu, która również kursuje przez remontowany przejazd kolejowy.

■ **Chorzów Batory (tramwaj).** Z uwagi na chroniczny brak pieniędzy oraz bliżej nieokreślone zawirowania związane z tymi niewielkimi funduszami, które powinny być przeznaczone na remonty taboru tramwajowego, w tym roku prawdopodobnie jedynym przeprowadzonym remontem kapitalnym w PKT będzie remont i modernizacja wagonu... roboczego N-110R. Katowicka eNka trafiła na warsztat w Chorzowie w połowie lipca, a wyjechać ma w okolicy września. Wyposażona będzie już, niestety, w atrybuty nowoczesności, czyli obwód niskiego napięcia z hamulcami szynowymi i maszynową przetwornicą oraz lampy zespolone. Na warsztacie stoi również bytomski niesamobieżny pług rotacyjny nr 30 zbudowany na podwoziu wagonu typu LHB, który przejdzie remont bieżący związany z wymianą nadbudówki.

■ **Chropaczów (tramwaj).** 30.07. około godzi-

ny 19, w rejonie mijanki Chropaczów Ratusz spłonął wagon 105Na-785. Przyczyną pożaru było zwarcie w szafce bezpiecznikowej. Nikt nie został ranny, a tramwaj odholowano do zajezdni Chorzów Batory, gdzie oczekuje decyzji o remoncie lub kaskacji.

■ **Chrzanów (autobus).** Prywatny przewoźnik realizujący usługi dla ZKKM Chrzanów, firma Duhabex, zakupiła kilkanaście miesięcy temu autobus scania ajokki 8000 z PKM Jaworzno (rocznik 1982), gdzie pojazd nosił numer 050. A ponieważ Duhabex nie eksploatuje autobusów przegubowych, więc pracownicy tej firmy odważnie zabrali się za skracanie wspomnianego wehikułu. Po paru miesiącach pojazd skrócił się o kilka metrów i dziś jeździ z numerem 18 jako solówka. Duhabex pozbył się również w ostatnim czasie dwóch jeliczy M121M (oba trafiły do Chebzia, do firmy Henryka Zagrody) oraz kilku ostatnich skróconych ikarusów 160P (prawdopodobnie zostały skasowane). Ostatnim zezumem we flocie tej firmy pozostało pogotowie techniczne z numerem 03.

■ **Częstochowa (tramwaj).** W Częstochowie na trasie pojawił się kolejny czerwony tramwaj. Jest to skład 611+612, z którego zniknęła reklama. Pierwszym tak pomalowanym (jest to malowanie identyczne jak oryginalne z roku 1975, z kremowymi fartuchami) tramwajem był wagon 642, który w tych samych barwach przybył z Chorzowa jako jedna z pierwszych stopiątek. Po doczepieniu go do wagonu 638 otrzymał jednak reklamę. Ubiegłej zimy czerwienią błyszczał także (lecz niedługo) skład 693+694, a od kilku miesięcy w tych samych barwach stoi w zajezdni skład 640+643, który przemalowano i... odstawiono (oczekuje lepszych czasów, m.in. zwiększenia częstotliwości po wakacjach).

■ **Gdynia (autobus).** Z wizytą roboczą w Gdyni przebywał od końca czerwca do początku lipca radomski MPK-owski neoplan N4020-807. Udawał tam solarisa urbino18, którego fabryka z Bolechowa nie zdążyła na czas przekazać gdańskiemu PKS-owi. Neoplan obsługiwał w dni powszednie najdłuższe zadanie przewozowe na linii **Z**, zastępując na nim Den Oudstena nr 1016. Na czas testów w Gdyni nowy pojazd w inwentarzu PKS w Gdańsku otrzymał numer 1100. Testy nie potwały jednak długo, gdyż niepowodzeniem zakończyła się próba zawracania w Borowie i zrażony tym niepowodzeniem PKS Gdańsk go odesłał.

■ **Gliwice (autobus).** Od 15.07. do końca miesiąca zamknięta była ulica Bohaterów Getta Warszawskiego na odcinku od skrzyżowania ul. Toszeckiej i Warszawskiej aż do ul. Zwycięstwa. Linie autobusowe **32, 71, 126, 197, 202, 217, 677, 678,**

692, 699, 702 i 710 w kierunku placu Piastów kursowały ulicami Toszecką, Warszawską, Kolberga, Tarnogórską i Piwną, natomiast w przeciwnym kierunku trasa przebiegała ulicami Bohaterów Getta Warszawskiego, Zwycięstwa, Dubois i Śliwki. Linie **202 i 624** w kierunku Wilczego Gardła i Portu Gliwickiego skierowano ulicami Mitreği, Piwną, Tarnogórską, Kolberga, Warszawską i Toszecką, natomiast w kierunku placu Piastów autobusy jechały ulicami Toszecką, Warszawską, Kolberga, Tarnogórską i Piwną. Linia nr **6** natomiast tylko w kierunku centrum Gliwic kursowała ul. Opolską, Świętojańską, Warszawską, Kolberga, Tarnogórską i Piwną. Od 2.08. zamknięto natomiast skrzyżowanie ul. Toszeckiej, Śliwki i Świętojańskiej. Autobusy linii **32, 71, 126, 197, 209, 677, 678, 692, 699, 710** w kierunku pl. Piastów kursują ul. Toszecką, Orłąt Śląskich, Bernardyńską, Grottgera i Warszawską, a w kierunku Łabęd – Bohaterów Getta Warszawskiego, Toszecką, Warszawską, Grottgera, Bernardyńską, Orłąt Śląskich i Toszecką. Na trasie objazdu tych linii uruchomione zostały dodatkowe przystanki Gliwice Warszawska I i Gliwice Warszawska II, w zamian za zawieszony przystanek Gliwice Świętojańska i Gliwice Toszecka. Linie **202 i 624** skierowano w kierunku Wilczego Gardła i Portu ul. Bohaterów Getta Warszawskiego, Zwycięstwa, Dubois i Śliwki. W kierunku placu Piastów linie te kursują ulicami Wyspiańskiego, Śliwki, Szobiszowicką, Toszecką i Bohaterów Getta Warszawskiego. Przystanek Gliwice Toszecka w kierunku do placu Piastów przeniesiony został na ulicę Toszecką w rejon wyjazdu z ulicy Szobiszowickiej. Linia **217** kursuje ulicami Jasnogórską, Orlickiego, Portową, drogą krajową nr 88, Orlickiego i Toszecką (w kierunku osiedla Kopernika), natomiast w kierunku Trynku autobusy jadą ulicami Toszecką, Pionierów, drogą krajową nr 88, Portową, Śliwki i Orlickiego. Przystanku Gliwice Śliwki I i Gliwice Świętojańska zostały wyłączone z obsługi, a w zamian autobusy zatrzymują się na przystanku Gliwice Śliwki II. Dla linii **187** ustalono trasę objazdową ul. Świętojańską, Warszawską, Grottgera, Bernardyńską i Orłąt Śląskich (w kierunku Łabęd), a w kierunku centrum Gliwic trasa wiedzie ul. Orłąt Śląskich, Bernardyńską, Grottgera i Warszawską. Autobusy tej linii nie obsługują przystanków Gliwice Toszecka i Gliwice Świętojańska. Dodatkowo dla linii autobusowych nr **32, 71, 126, 187, 197, 209, 677, 678, 692, 699 i 710** uruchomiony został tymczasowy przystanek w obu kierunkach, zlokalizowany na ul. Grottgera w okolicy skrzyżowania z ul. Bernardyńską.

■ **Imielin (autobus).** Doroczny rajd samochodowy **AC 1991 Pokale – Imielin** organizowany

w dniu 27.07. spowodował w godzinach 8–17 skrócenie trasy linii **66** i **266**. Kursy wykonywane do przystanku Golcówka ZPW skrócone były do pętli Imielin Autostrada, a przystanki Imielin Zachęty oraz Golcówka ZPW były wyłączone z obsługi.

■ **Katowice (autobus)**. 19.07. o godzinie 5:30 doszło do zderzenia dwóch autobusów komunikacji miejskiej w rejonie skrzyżowania ul. Chorzowskiej i Chrobrego, przy katowickim osiedlu Tysiąclecia. Kierowca ikarusa 280.70E-110 z PKM Katowice, jadącego jako **674/1**, pomylił drogę i zapomniał skręcić w ul. Chrobrego. Podczas manewru cofania w drugi człon autobusu uderzył, jadący z Gliwic do Katowic jako wóz **6/1**, ikarus 280.26-803 z PKM Gliwice. W efekcie zderzenia rannych zostało 13 osób. Najciężej ranny został gliwicki kierowca, który doznał otwartego złamania prawej nogi, urazów brzucha, miednicy i klatki piersiowej. Oba autobusy są poważnie zniszczone i prawdopodobnie czeka je kasacja.

■ **Katowice (autobus)**. Sensacja... PKM Katowice w ramach zwiększania komfortu podróży wyminiło w ostatnim czasie 9 przednich siedzeń w jeliczu M121M-073 na tradycyjnie siedzenia z ikarusa.

■ **Kraków (tramwaj)**. Od 3.08. jest już przejezdna ul. Piłsudskiego. W związku z tym na swoje trasy powróciły autobusy linii **103**, **124**, **152**, **192** oraz tramwajowa linia **15**. „Cichaczem” MPK nie przywróciło linii **18**, która do końca wakacji będzie zawieszona z powodu niskiej frekwencji.

■ **Kraków (tramwaj)**. Od 5.08 w związku z zakończeniem remontu skrzyżowania i przejazdu w ciągu ul. Wrocławskiej – Radzikowskiego – Wybickiego przywrócono również na swoje stałe trasy linie **103**, **130**, **144** i **444**.

■ **Lublin (autobus)**. Przynajmniej na razie zakończył się spór pomiędzy Zarządkiem Miasta Lublina a przewoźnikami prywatnymi. Zarząd, dbając o interesy przewoźnika miejskiego – MPK, uchwalił w lipcu likwidację połowy z 64 rozkładów komunikacji prywatnej oraz wydłużenie czasu pracy „prywatniarzy” – od 5:00 do 23:00 (obecnie średnio od 6:00 do 17:00). Odpowiadając na ten „manewr” Zarządu przewoźnicy prywatni wystosowali list otwarty do mieszkańców miasta pt. „Czy MPK zostanie monopolistą?” (treści chyba nie trzeba omawiać) oraz oflagowali swoje autobusy czarnymi transparentami o treści „Protest. Nie zabierajcie połowy rozkładów”. Koniec lipca to istna wojna nerwów po obu stronach sporu. W końcu doszło do kompromisu i ostateczną decyzją jest pozostawienie 38 rozkładów prywatnych (obsługa linii pomiędzy kursami MPK) oraz, co jest całkowitą nowinką w Lublinie, oddanie komunikacji prywatnej 4 linii dotychczas obsługiwanych przez MPK: **21**, **22**, **47** i **56** (łącznie 9 rozkładów). Taki stan ma się utrzymać do czasu powołania Zarządu Transportu Miejskiego, co może nastąpić równie dobrze jesienią, jak i na wiosnę.

■ **Łódź (autobus)**. W Łodzi mamy już dwie linie przewożące rowery – do uruchomionej niedawno **51R** dołączyła „rowerowa” wersja linii **83**. Wobec wielkiego żalu mieszkańców innych miast, gdzie rowerów nie można przewozić i basta, jest to po prostu znakomity. Pojawia się jedynie pytanie, czy kursy pojedynczych autobusów, a zatem rzadkie, znajdują odpowiednią ilość chętnych? Być może lepiej byłoby dopuścić przewóz rowerów w każdym autobusie, jednak na to jest o dekadę za późno. Żyjemy bowiem w czasach, których autobusy miejskie całe są zabudowane siedzeniami, a ich tylna część to bunkier z wąskim przejściem dookoła którego

szczęśliwi z niskiej podłogi starszuszki uprawiają wspinaczkę wysokogórską usiłując dostać się na umieszczone na podestach miejsca siedzące.

■ **Mysłowice (autobus)**. Od 10.07. przez kilka dni, w związku z remontami ulic w centrum Mikołowa, autobusy linii **37**, **653** i **695** w kierunku Katowic, Podlesia i Murcek skierowane zostały na trasy objazdowe. Linie **37** i **695** jeździły ul. Prusa, Wojciecha, Okrzei i Poleską, a linia **653** kursowała ul. Prusa, Wojciecha, Okrzei, Poleską, Musioła i Wojciecha.

■ **Mysłowice (autobus)**. Firma Transgórska Mysłowice S.A., realizująca przewozy, m.in., dla KZK GOP, ZKG KM Olkusz, ZKKM Chrzanów i Urzędu Miasta w Łęczynach, zakupiła w ostatnim czasie autobus MAN SL223. Pojazd jest żółty, nie posiada widocznego numeru taborowego i można go spotkać na linii **536** Tychy – Łęczyna.

■ **Opole (autobus)**. W związku z modernizacją wiaduktu kolejowego nad ul. Wojska Polskiego, autobusy linii **4** i **15** jeżdżą objazdami przez Prószkowską. Jest to kolejna okazja dla „zaliczaczy”, gdyż trasą objazdu na co dzień nie kursuje żadna linia MZK. Utrudnienia potwierają z przerwami do grudnia b.r.

■ **Opole (autobus)**. Przy okazji przebudowy ul. Okulickiego, związanej z otwarciem marketu Lidl, zmieniono lokalizację przystanku Okulickiego-Hotel, po południowej stronie ulicy. Został on przesunięty około 150 metrów dalej, za wjazd do marketu. W ten sposób historia zatoczyła koło, bowiem w początkach swego istnienia przystanek ten umiejscowiony był w tym samym miejscu. Ze zmiany lokalizacji zadowoleni są na pewno mieszkańcy blokowiska ZWM, w tym i nasz korespondent. Z omawianego przystanku cieszą się linie **11**, **18**, **C**, **D** i **N**.

■ **Radom (autobus)**. 25.06. jeden z najnowszych nabytków radomskiego MPK – MAN NG272-899 uczestniczył w bliskich spotkaniach trzeciego stopnia z samochodem osobowym. To niecodzienne zdarzenie miało miejsce po godzinie 14 na skrzyżowaniu ul. Dowkonta i Grzeczmarowskiego. Kierująca toyotą usiłowała wymusić pierwszeństwo na autobusie, próbując skręcić w lewo w ulicę Grzeczmarowskiego. Niestety przeliczyła swoje możliwości i nie zdążyła przed autobusem. MAN w wypadku doznał słuczenia mordki i na kilka dni skrył się w halach remontowych MPK, gdzie przechodził rekonwalescencję. Teraz już w pełni sił przemierza radomskie ulice.

■ **Radom (autobus)**. Po wielu przymiarkach, podchodach, rozważaniach i analizach, MZDiK-owi wreszcie udało się zakończyć bolesny proces myślowy. Wymyślił (przy dużym współudziale radomskich miłośników komunikacji) nową linię nocną. Linia, którą obsługuje MPK Radom kursuje od 29.06. dostała numer **102** i jest nocną wersją linii **9**. Trasa wygląda następująco: Os. Prędocinek, Armii Krajowej, Armii Ludowej, Młodzianowska, Jana Pawła II, aleja Grzeczmarowskiego, Dowkonta, Poniatowskiego, Traugutta, Żeromskiego (w przeciwnym kierunku Wałowa, Lekarska, Tochtermiana), Malczewskiego, Kelles-Krauz, Struga, Andersa, Os. Gołębiów. Obowiązuje taryfa nocna, identyczna jak dla linii **101**, czyli bilet normalny kosztuje 3,60 zł, a ulgowy połowę tego. Mieszkańcy Ustronia, Prędocinka i okolic wreszcie mogą późnym wieczorem dojechać do domów autobusem zamiast taksówką lub własną dwójką. Żeby jednak nie było zbyt różowo, to linia wykonuje tylko półtora kółka: dwa odjazdy z os. Gołębiów o 23:40 i 0:40 oraz jeden odjazd z Prędocinka o 0:10. Poza tym linia została

uruchomiona testowo na trzy miesiące. We wrześniu zobaczymy, czy MZDiK dostrzeże potrzebę jej utrzymania. Jednak po ostatnich oświadczeniach nowego dyrektora MZDiK na temat radomskiej komunikacji (czytaj poniżej) niczego dobrego nie można się spodziewać.

■ **Radom (autobus)**. 3.07. powołano nowego wicedyrektora Miejskiego Zarządu Dróg i Komunikacji w Radomiu, odpowiedzialnego za komunikację miejską. Janusz Ziętek na stanowisku zastąpił Wiktora Spoczyńskiego. Nowy wicedyrektor ukończył Technikum Mechaniczne w Radomiu, studiował ekonomię w Kielecko-Radomskiej Wyższej Szkole Inżynierskiej i ubezpieczenia w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Po miesiącu od powołania na stanowisko, Pan Dyrektor zatwierdził już cięcia w rozkładach kilkunastu linii miejskich i podmiejskich (patrz na dalsze informacje) oraz dał się poznać, jako człowiek o dość wyszukany poczucie humoru. Oto cytat wypowiedzi, jakiej udzielił *Gazecie w Radomiu* przy okazji ogłoszenia ostatnich ograniczeń kursów autobusów: „Nie stać nas na wożenie powietrza, nawet pasażerowie nam zgłaszają, że w autobusach jest za duży komfort”. Wasz informator zgłasza tę sentencję do tytułu Bzdury Roku. Przy okazji widać, że doświadczenia zebrane przy okazji pracy na stanowisku likwidatora Przychodni Radomskich nie poszły na marne.

■ **Radom (autobus)**. Od 20.07. linie **14** i **15** jeżdżą rzadziej. Jako powód zmniejszenia częstotliwości kursowania MZDiK podał – jak zwykle zresztą – niską frekwencję. W dni powszednie w godzinach 8:00–13:00 autobusy kursują teraz co 30 minut, w soboty w godzinach 6:00–23:00 co 40, a w niedziele i święta w godzinach 13:00–23:00 też co 40. W pozostałych godzinach częstotliwości nie uległy zmianie.

■ **Radom (autobus)**. Podobny los (zmniejszenie ilości kursów) spotkał kilka dni wcześniej, bo 13.07. cztery linie podmiejskie. Pechowcami okazały się linie: **B** (1 kółko w dni powszednie); **D** (3 kółka w dni powszednie); **E** (1,5 kółka w dni powszednie, 1 kółko w święta). Półtora kółka, gdyż rano, zamiast na Dworzec Linií Podmiejskich, **E** jeździło od razu do Parznic) oraz **K** (3,5 kółka w dni powszednie, 1 kółko w święta). Po tych cięciach linia **K** ma pięć kursów w obie strony w dzień powszedni (dwa rano, trzy po południu, żadnego wieczorem), sześć w soboty i cztery w niedziele i jest najprawdopodobniej najrzadziej kursującą linią w Radomiu (nie licząc nocnych).

■ **Radom (autobus)**. W dziedzinie lokalnych podtopień po większych ulewach Radom stara się dotrzymać kroku większym miastom, takim jak np. Warszawa. 15.07. w Radomiu łało i to bardzo, a skutkiem tego był zalany tunel w Alei Grzeczmarowskiego. Miejsce o tyle ważne, że jest to jedna z dwóch głównych dróg, jakimi z Centrum można dostać się na Ustronie. W związku z tym kierowcy autobusów linii **3**, **6**, **9**, **11**, **23** i **25** mieli problem. Przez co najmniej godzinę (15:30–16:30) wszystko jeździło objazdem przez 1905 Roku i Młodzianowską lub skracając trasę do dworca PKP (wybór zależał od kierowcy i dyspozytorów, więc kto lubi hazard, ten miał okazję do obstawiania, gdzie dany autobus pojedzie). Gdy odetkano tunel, to i tak wszystko nie wróciło do normy, bo zalało także odcinki ul. Czarnej i Wiejskiej. Przez czas jakiś (dopóki woda nie zeszała z ulic) **6** kursowała na skróconej trasie do przystanku Grzeczmarowskiego / Śląska i zawracała na rondzie.

■ **Radom (autobus)**. W Wierzbicy pod Rado-

miem uporano się wreszcie z oddaniem do użytku nowej pętli autobusowej przy Urzędzie Gminy. W związku z tym od 19.07. trasę zmieniła linia F. Autobusy wycofano z uliczek na osiedlu w Wierzbicy i skierowano z ulicy Kościuszki bezpośrednio na nową pętlę. Zlikwidowano również przystanek Wierzbica / Osiedle w kierunku Radomia, a dla kursów z pętli Rzeczków Kolonia obowiązuje przystanek na nowej pętli. Pomimo zmiany trasy rozkład jazdy linii F nie uległ zmianie.

■ **Radom (autobus).** Ul. Paderewskiego na os. Gołębiów II, jeżdżą już trzy linie (3, 16 i 50), ale do tej pory w dość niewralicznym miejscu (przy pętli 16) nie było zatoki w kierunku ul. Zbrowskiego. Ludzie stali na trawnikach, autobusy blokowały ruch, więc MZDiK postanowił temu zaradzić. Jak postanowił, tak uczynił, zatoczkę zbudowano i przystanek w nowym miejscu uruchomiono 29.07. w miejscu starego przystanku nawieziono świeżej ziemi, zasiano trawę, aby okolicznym mieszkańcom żyło się piękniej i milej. I wszystko w tym sielskim obrazku byłoby w porządku, gdyby nie brygada przystankowa z MZDiKu. Bo pomimo, że ich światło kierownictwo zatokę oddało do użytku, to oni – gąpcie jedne – zapomnieli przenieść słupki przystankowy w nowe miejsce. Ludzie stoją więc przy słupku w starym miejscu, tam też zatrzymują się autobusy. Gdy już się zatrzymają, to ludzie aby do nich wsiąść przechodzą przez śliczny, świeży trawniczek (a w zasadzie coś co miało być trawniczkiem).

■ **Radom (autobus).** Wakacje w pełni, a wspaniała pogoda zachęca między innymi do wycieczki nad wodę. W Radomiu i okolicach są trzy zalewy (Borki – w mieście, Siczki – tam kursuje dość często linia J oraz nowy zalew w Domaniowie). Dla wszystkich chętnych na taki wypad do Domaniowa MZDiK łaskawie wygospodarował cztery kursy linii C w soboty i w niedziele (dwa przed południem i dwa po południu). Niestety, ostatni autobus odjeżdżał z Domaniowa o godzinie 17:40. Zawsze wracały nim ogromne tłumy, bo po tej godzinie wydostanie się komunikacją publiczną z nad zalewu jest w zasadzie niemożliwe. Wasz informator również miał nieprzyjemność wracać w wypełnionym po brzegi przegubowym ikarusie. Po ponad miesiącu MZDiK wreszcie zauważył, że słońce w lipcu i sierpniu nie zachodzi o 18 i zdecydował się na dodanie jeszcze jednego kursu C na wydłużonej trasie. Od soboty 3.08. ostatni kurs autobusu linii C z Domaniowa jest o godzinie 19:50. Wyrażny postęp, ale ciekawe ile czasu (lat?) zajmie MZDiK-owi dostrzeżenie faktu, że nad wodę w wakacje można pojechać także w dzień powszedni?

■ **Radom (autobus).** Piętrowy MAN SD202, którego radomskie MPK wydzierżawiło z Jaworzna (numer taborowy 197, dawne niemieckie oznaczenie 3535) przez dwa tygodnie (od 20.07.) pokazywał się w dni powszednie na liniach miejskich (4 i 21), w soboty tyrał jako C wożąc ludzi do Domaniowa, a w niedziele przebierał się za J i kursował do Jedlni przez Siczki (zalew). Niestety część radomskiej młodzieży ma w sobie stanowczo zbyt dużo energii, a zbyt mało rozumu, więc aby się tej energii trochę pozbyć, postanowiła zarysować ostrymi narzędziami szyby, popodpisywać się markerami na siedzeniach i (ponieważ było gorąco) wyrwać uchylne okienka na pięterku autobusu. Te działania nie znalazły jednak uznania w MPK, w związku z czym do odwołania (czyli prawdopodobnie już wcale) piętrus w dni powszednie nie już będzie kursował. Na razie sobotnie kursy na linii C i na linii J w niedziele zostały utrzymane. Kursy na

tych trasach będą wykonywane do 25.08. włącznie. Potem piętrus będzie obsługiwał w weekendy linię turystyczną.

■ **Radom (autobus).** Ostatnia informacja z Radomia nie napawa entuzjazmem, gdyż od 10.08. nastąpiły kolejne cięcia rozkładów. Tym razem padło na linie: 3, 7, 9, 12, 24, 25 i F w dni powszednie oraz linię 5 w dni wolne od pracy. Na linii 3 w godzinach 8:00–13:00 autobusy pojawiają się na przystankach co 30 minut, na linii 12 co 50, na liniach 7 i 9 (dwie najważniejsze linie w mieście) w godzinach 16:30–19:00 co 15 minut, na linii F w godzinach szczytu komunikacyjnego co 60 minut, na liniach 24 i 25 co 80–90, a na linii 5 co 40 minut bez podziału na soboty oraz niedziele i święta. Nowe rozkłady jazdy linii 12, 24 i 25 w dni powszednie oraz rozkład 5 w dni wolne od pracy mają obowiązywać od odwołania, a rozkłady linii 3, 7, 9 i F tylko do 29.08., czyli umownego końca wakacji. Pożyjemy, zobaczymy, czy tak się stanie.

■ **Siemianowice (autobus).** Od 1.08. linia przyspieszona 812 (obsługiwana przez PKM Katowice) jadąc z Katowic do Siemianowic (jak i z powrotem) we wszystkich swoich pięciu parach kursów na dobę (w wakacje cztery pary) obsługuje dodatkowo osiedle Tuwima w Siemianowicach Śląskich.

■ **Szczecin (autobus).** Po kilku latach przywrócono przystanek autobusowy Ks. Anny n/ż (między Basenem Górnym a mostem Cłowym), jednak w mocno okrojonej wersji. Jest on jednokierunkowy – obowiązuje tylko dla autobusów jadących od Basenu Górnego. Ciekawostką jest natomiast wybiórność zatrzymujących się na nim linii. Przystanek obowiązuje tylko dla linii 56 i 73, chociaż przejeżdżają tamteży także linie 62 i 79.

■ **Szczecin (autobus).** Po szczecińskich i policzkich ulicach kursuje już 5 MANów NL313 o numerach 3020–3024, należących do SPPK. Są to pierwsze 15-metrowe autobusy w Szczecinie, a zarazem pierwsze 15-metrowce wyprodukowane przez MANa. Najłatwiej je spotkać na liniach 101, 103, 107 i F. Jak łatwo się domyśleć, w związku z zakupami zaczęły się także kasacje. Na pierwszy ogień palnika poszedł jelicz M11-668.

■ **Szczecin (tramwaj).** Skreślone ze stanu zostały GT6-901 i 907. Natomiast na starym wagonie 105N-600 (tym sprzed podmiary) namalowano nowy numer 1040 (czyli wagonu, który obecnie ma numer 600).

■ **Szczecin (tramwaj).** 105N2k-787 wróciła z Centralnych Warsztatów. Jest już sprawna i ma brakującą osłonę na lewy, przedni wózek. Jeździ znowu w składzie z 788. 3 sierpnia była widziana na trasie raz pierwszy.

■ **Świerklaniec (autobus).** W dniu 8.07. w godzinach 8–13 wstrzymano całkowicie ruch w rejonie nowo budowanego ronda w Świerkłańcu. Linie autobusowe nr 5, 192 i 780 oraz autobusy PKS kursowały objazdem przez Nowe Chechło, a linie 17 i 173 skierowano przez Radzionków. Na trasie Tarnowskie Góry – Nakło Śląskie uruchomiona została linia 5bis obsługiwana dwoma autobusami, natomiast na trasie Orzech (objazd przez wieś) – Radzionków Dworzec PKP kursował jeden autobus na linii 17bis.

■ **Tarnowskie Góry (autobus).** Usunięto kolekturę biletową PKM Świerklaniec, mieszczącą się w samochodzie Nysa postawionym na terenie miejscowego dworca autobusowego. Przypomnijmy: w związku z budową nowej dyspozytorni, tymczasowo kolektura mieściła się w rzeczonym pojeździe.

Po zaślubieniu przebywającej tam pracownicy, sprawą zainteresował się Sanepid.

■ **Tychy (autobus).** Zaroilo się w ostatnich miesiącach od objazdów na obszarze działania MZK Tychy. Od 3.06. przez około miesiąc, w związku z remontem ul. Cielmickiej, autobusy linii 21 oraz minibusy linii L, pomiędzy przystankami Tychy Towarowa i Cielmice Jana kursowały objazdem drogą bez nazwy, łączącą ulicę Cielmicką z Towarową. Od 10.06. do odwołania zamknięto natomiast wjazd z ulicy Beskidzkiej w ul. Jankowicką, co spowodowało konieczność kolejnej zmiany trasy linii L – od przystanku Cielmice Targiela minibusy kursują odwrotnie niż dotychczas – do przystanku Cielmice Strzelecka. Nie dotyczy to kursów w kierunku przystanku Tychy Towarowa – wówczas minibusy po prostu pomijają przystanki Cielmice Skrzyżowanie i Cielmice Strzelecka. W dniach 15–17 lipca remontowano nawierzchnię na odcinku ul. Głównej w tyskiej dzielnicy Urbanowice. Minibusy linii W nie obsługiwały w tym czasie przystanków Urbanowice Bar i Urbanowice Sklep, a zastępczy przystanek początkowy i końcowy usytuowany był u zbiegu ul. Urbanowickiej i Głównej. Wymiana wodociągu w ciągu ul. Powstańców w Tychach, przeprowadzana w dniach 16–27 lipca, była powodem objazdu dla linii G. Minibusy pomiędzy przystankami Tychy Browar i Czułów Zielona kursowały w obu kierunkach ul. Oświęcimską i Wschodnią, obsługując przystanki zastępcze usytuowane na trasie objazdowej, w zamian za przystanki Czułów Bar, Czułów Posesja 56 i Czułów Słowicza.

■ **Tychy (autobus).** Jak informuje MZK Tychy, z powodu awarii przegubowego autobusu niskopodłogowego (M181MB-214, nr fabryczny 0001), należącego do PKM Tychy, do końca sierpnia w dni robocze do południa oraz w dni wolne kursy linii 1 oznaczone jako obsługiwane takim taborem, obsługiwane będą zwykłym ikarusem.

■ **Tychy (autobus, trolejbus).** W dniach 27 i 28.07. nad tyskim jeziorem Paprocańskim odbył się IV Tyski Festiwal Muzyczny im. Ryśka Riedla pt. *Ku przestrodze*. Z tej okazji uruchomiono dodatkowo wieczorne połączenia Paprocan z centrum Tychów – cztery kursy trolejbusów linii B (co 20 minut) oraz bliżej nieokreśloną ilość kursów linii autobusowych 137 (na całej trasie linii) i 268D (w wersji skróconej do przystanku Tychy Dworzec PKP).

■ **Tychy (trolejbus).** Rozbudowa sieci trolejbusowej nad ul. Jana Pawła II idzie pełną parą. Spółka Tyskie Linie Trolejbusowe, przy pomocy swoich trzech pojazdów nadających się do tego celu (podnośnik tarpan, pogotowie star 200 i klimatyczne pogotowie ikarus 280/A), montuje odcigi i wysięgniki do sieci trakcyjnej, a już niedługo rozpocznie montaż przewodów jezdnych. Otwarcie nowego odcinka trasy i uruchomienie linii trolejbusowej E relacji Tychy Dworzec PKP – Paprocany Pętla planowane jest na 2.09.2002 r.

■ **Warszawa (archeologia).** Postępują prace drogowe na skrzyżowaniu ul. Czerniakowskiej z Chełmską. Niestety, odkopane jakiś czas temu stare torowisko do Wilanowa oraz sensoryjny trójkąt torowy po przedwojennej końcówce Wojtówka (na ul. Chełmskiej) zostały już wyciągnięte i wywiezione na złom. Na szczęście nie wyciągnięto wszystkiego – resztki torów zostały jeszcze pod asfaltem ul. Chełmskiej oraz prawdopodobnie na ul. Czerniakowskiej na odcinku Chełmska – Gagarina. Miejmy nadzieję, że i one ujrzą kiedyś światło dzienne i że nie skończą tak marnie jak swoi poprzednicy.

■ **Warszawa (autobus).** W związku z remontem nawierzchni północnej jezdni Al. Jerozolimskich, od ul. Żelaznej do pl. Zawiszy, od dnia 26.07. do około godziny 23:00 do dnia 29.07. do około godziny 5:00, autobusy linii: **127, 128, 130, 157, 175, 508, 512, 517, 521, 523, 603, 605, 608, 611 i 612** kursowały od skrzyżowania Al. Jerozolimskie / Żelazna przez pl. Starynkiewicza – Koszykową – Raszyńską i dalej własnymi trasami. Na trasie objazdu obowiązywał tymczasowy przystanek na pl. Starynkiewicza przed ul. Nowogrodzką (dla wszystkich dziennych linii zwykłych jako stały, a dla linii nocnych jako „na żądanie”). W czasie obowiązywania objazdu autobusy linii **159** w stronę pętli EC Siekierki jeździły od pl. Zawiszy Alejami Jerozolimskimi – pl. Starynkiewicza – Koszykową i dalej bez zmian. Na trasie objazdu autobusy tej linii zatrzymywały się na przystankach: Pl. Zawiszy 01 oraz Pl. Starynkiewicza 01. Trasy ww. linii w kierunku przeciwnym nie zmieniły się.

■ **Warszawa (autobus).** W związku z remontem nawierzchni na zewnętrznych pasach ruchu obu jezdni ul. Marynarskiej, na odcinku Taśmowa – Rzymowskiego, od dnia 26.07. do około godziny 22:00 do dnia 29.07. do około godziny 5:00 uległy zmianie trasy poniższych linii autobusowych (w obu kierunkach):

- linia **136** od skrzyżowania Taśmowa / Marynarska ulicami: Taśmowa – Cybernetyki – Postępu i dalej stałą trasą;
- linia **141** od skrzyżowania Cybernetyki / Obrzeźna ulicami: Cybernetyki – Rzymowskiego – al. Wilanowską i dalej bez zmian;
- linia **182** od skrzyżowania Taśmowa / Marynarska ulicami: Taśmowa – Cybernetyki – Rzymowskiego – Wołoską – Domaniewską – Postępu i dalej stałą trasą;
- linie **186 i 189** od skrzyżowania Taśmowa / Marynarska ulicami: Taśmowa – Cybernetyki – Rzymowskiego – al. Wilanowską i dalej bez zmian;
- linia **604** od skrzyżowania Domaniewska / Postępu ulicami: Domaniewską – Wołoską – Rzymowskiego i dalej stałą trasą.

■ **Warszawa (autobus).** W związku z usuwaniem awarii nawierzchni jezdni na skrzyżowaniu Chełmżyńska / Marsa / Okularowa, w nocy 26/27.07. do około godziny 21:00 do około godziny 5:00 i w nocy 27/28.07. do około godziny 20:00 do około 5:00, autobusy linii: **115, 141, 183, 520, 601 i 722**, jadące w tych godzinach w kierunku centrum, od skrzyżowania Korkowa / Rekrucka kursowały następującą trasą objazdową: Rekrucką, Marsa i dalej stałymi trasami. Trasy ww. linii w kierunku przeciwnym nie uległy zmianie.

■ **Warszawa (autobus).** W związku z przebudową skrzyżowania Wał Miedzeszyński / Fieldorfa, od dnia 26.07. do około godziny 22:00 do 29.07. do około 5:00 autobusy linii **147** w obu kierunkach zostały wycofane z ulic Fieldorfa, Bora-Komorowskiego, Egipskiej, Ateńskiej, Brukselskiej i skierowane na trasę objazdową prosto Wałem Miedzeszyńskim i ul. Wersalską.

■ **Warszawa (autobus).** W związku z oddaniem do ruchu wschodniej jezdni ul. Waryńskiego na odcinku od skrzyżowania Goworka / Puławska do ul. Boya-Żeleńskiego, od dnia 30.07. do około godziny 21:00 wprowadzona została stała zmiana trasy linii przyspieszonych: **407, 410, 505, 519, 522 i 524**, polegająca na skierowaniu ich od ww. skrzyżowania do pl. Konstytucji ul. Waryńskiego. Na nowej trasie obowiązuje przystanek: na ul. Waryńskiego przed ul. Boya-Żeleńskiego – Pl. Unii Lubelskiej

02 (jednocześnie zlikwidowano przystanek o tej samej nazwie na ul. Puławskiej za ul. Goworka) oraz na ul. Waryńskiego za rondem Jazdy Polskiej – Metro Politechnika 08. Trasy w przeciwnym kierunku nie zmieniły się. Jednocześnie dla linii **117 i 607**, zamiast zlikwidowanego na stałe przystanku na ul. Puławskiej za ul. Goworka, obowiązują przystanki: Rakowiecka 02 i Pl. Unii Lubelskiej 04, natomiast dla linii **131 i 611** – tylko Pl. Unii Lubelskiej 04.

■ **Warszawa (autobus).** W związku z remontem sieci ciepłej i zamknięciem dla ruchu kołowego północnej jezdni ul. Wolskiej od al. Prymasa Tysiąclecia do ul. Wieluńskiej, od dnia 30.07. do około godziny 22:00 do odwołania (na okres około miesiąca) autobusy linii: **106, 125, 167 i 601** zostały skierowane na poniższe trasy objazdowe (tylko w kierunku Bemowa):

- linie: **106, 125 i 601** od skrzyżowania Wolska / al. Prymasa Tysiąclecia: al. Prymasa Tysiąclecia w lewo – Kasprzaka – Ordoną – Wolską i dalej bez zmian;
- linia **167** od skrzyżowania al. Prymasa Tysiąclecia / Kasprzaka: Kasprzaka – Ordoną – Elekcyjną i dalej stałą trasą.

■ **Warszawa (autobus).** W związku z postulatami Urzędu Gminy Piaseczno, od dnia 31.07. na trasie objazdowej linii **727** zostały uruchomione dodatkowe pary przystanków stałych: w Bobrowcu na ul. Postępu, w Kamionce na ul. Głównej oraz w rejonie skrzyżowania z ul. Zielną, w Gołkowie-Letniku na ul. Głównej i w rejonie skrzyżowania z ul. Beniowskiego.

■ **Warszawa (autobus).** Od dnia 1.08. linia przyspieszona okresowa **407** została przekształcona w linię przyspieszoną całotgodniową **501** kursującą na identycznej trasie (Os. Górczewska – Stegny).

■ **Warszawa (autobus).** W związku z remontem bocznic kolejowej w ul. Mirkowskiej w Konstancinie-Jeziornie, od dnia 1.08. do około godziny 9:00 do odwołania (na około 2 tygodnie), autobusy linii **710** zostały skierowane na trasę objazdową od skrzyżowania Warszawska / Mirkowska (w obu kierunkach) ulicami: Mirkowską – Bielawską – Warszawską – Piłsudskiego i dalej bez zmian.

■ **Warszawa (autobus).** W związku z obchodami 58. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego, w dniu 1.08. zostały uruchomione linie zwykłe: **212, 222 i 270** (obsługiwane taborem wielkopojemnym), które kursowały na następujących trasach:

- linia **212**: Powązki-Cm. Wojskowy – Powązkowska – Okopowa – al. Solidarności – Wolska – Fort Wola – Cm. Wolski (linia jednokierunkowa obsługiwana brygadami zjeżdżającymi z innych linii);
- linia **222**: Pl. Trzech Krzyży – Nowy Świat – r. de Gaulle'a – Nowy Świat – Krakowskie Przedmieście – Miodowa – pl. Krasińskich – Bonifraterska – Muranowska – Andersa (powrót: Andersa – Stomińskiego – Bonifraterska) – Mickiewicza – pl. Inwalidów – Mickiewicza – pl. Wilsona – Krasińskiego – Powązkowska – Powązki-Cm. Wojskowy;
- linia **270**: Dw. Wschodni (Kijowska) – Kijowska – Targowa – al. Solidarności – most Śląsko-Dąbrowski – al. Solidarności – Okopowa – Powązkowska – Powązki-Cm. Wojskowy.

Autobusy ww. linii kursowały z częstotliwością co około 4–8 minut w godzinach:

- linie **222 i 270** – 14:30–20:30;
- linia **212** – 17:30–19:00.

Ponadto, na trasie linii **406** zostały uruchomione dodatkowe przystanki Powązki – IV Brama **01 i 02**. Przy okazji warto zaznaczyć, że linie **170, 180 i 406** kursujące ul. Powązkowską obok cmentarzy powązkowskich, w tym dniu były obsługiwane tylko taborem wielkopojemnym (m.in. Ik280) i to mimo obowiązującego zakazu wjazdu tego rodzaju autobusów na sypiący się wiadukt w ul. Powązkowskiej. Dla ochrony wspomnianego wiaduktu przez cały dzień dyżuruwał przy nim Nadzór Ruchu MZA, który pilnował by w danym momencie znajdował się na nim tylko jeden autobus. Trzeba przyznać, że panom całkiem składnie ta praca wychodziła. Ponadto warto dodać, że ikarusy o numerach 2663 oraz 2213 (oba na linii **222**) miały kolizję ze słupkiem drogowym na pętli Powązki-Cm. Wojskowy. W obu przypadkach skończyło się na urwanych połówkach zderzaków, które prowizorycznie naprawiono.

■ **Warszawa (autobus).** W związku z remontem nawierzchni jezdni ul. Woronicza (na odcinku od ul. Puławskiej do al. Niepodległości), od dnia 2.08. do około godziny 22:00 do 4.08. do około 22:00, autobusy linii **148** kursowały trasą objazdową:

- w kierunku krańca Spartańska od skrzyżowania Malczewskiego / Krasickiego ulicami: Malczewskiego – al. Niepodległości – Woronicza i dalej bez zmian;
- w kierunku krańca Huta od skrzyżowania al. Niepodległości / Woronicza ulicami: al. Niepodległości – Odyńca – Krasickiego i dalej bez zmian.

■ **Warszawa (autobus).** Śmierć pod kołami nocnego autobusu linii **610** (Ik280.70E-5738) znalazł w nocy 3/4.08. mężczyzna w średnim wieku. Do nieszczęścia doszło około godziny 4 na skrzyżowaniu ul. Szaserów i Serockiej. Kierowca autobusu nie zauważył leżącego mężczyzny i najechał na niego. Człowiek poniósł śmierć na miejscu. Wiadomo, że kierowca był trzeźwy, a czy zawinił – wyjaśni dochodzenie. Ciało było tak zmasakrowane, że funkcjonariusze policji mieli problem z ustaleniem tożsamości ofiary.

■ **Warszawa (autobus).** 3.08. około godziny 21:00 na ul. Płowieckiej zdarzył się poważny wypadek z udziałem trzech autokarów, co spowodowało, że ulica ta była częściowo nieprzejezdna. Linie **125** oraz **525** wykonały kilka kursów trasą objazdową przez Marysin.

■ **Warszawa (autobus).** W związku z przywróceniem lewoskrętu z ul. Chełmskiej w ul. Czerniakowską, od dnia 2.08. do około godziny 20:30 autobusy linii **107, 141 i 611** powróciły na trasy podstawowe w tym rejonie.

■ **Warszawa (autobus).** W związku z remontem nawierzchni południowej jezdni ul. Gagarina na odcinku Belwederska – Sielecka, od dnia 2.08. do około godziny 22:00 do 4.08. do około 22:00 autobusy linii: **131, 167, 180 i 522** w kierunku ul. Czerniakowskiej kursowały od skrzyżowania Belwederska / Gagarina ulicami: Belwederską – Chełmską – Czerniakowską i dalej stałymi trasami. Trasy w przeciwnym kierunku nie uległy zmianie. Z kolei autobusy linii **611** kursowały w kierunku pętli Sadyba od skrzyżowania Belwederska / Gagarina ulicami: Belwederską – Chełmską – zawrotka przy jezdni R-9 Chełmska – Chełmską i dalej bez zmian. Na objeździe obowiązywał przystanek „na żądanie” Spacerowa 01. Trasa w przeciwnym kierunku nie zmieniła się.

■ **Warszawa (autobus).** W związku z pracami remontowymi prowadzonymi na jezdni południowej mostu Grota-Roweckiego, od dnia 3.08. do około

godziny 23:00 do odwołania (na okres około 2 tygodni) ruch na moście w obu kierunkach odbywa się jezdnią północną. Jednocześnie zamknięto wjazdy na most od strony Wisłostrady. W związku z tym, od ranka 4.08. autobusy linii **318** i **506** jadące w kierunku Bródna od skrzyżowania Wisłostrada / Sanguszkii kursują trasą objazdową: Sanguszki – Konwiktorską – Bonifraterską – Międzyparkową – Słomińskiego – mostem Gdańskim – Starzyńskiego – rondem Starzyńskiego – Jagiellońską – Modlińską – przejazdem przez pętlę Żerań FSO – łącznicą w kierunku Bródna – Toruńską i dalej stałymi trasami. Na trasie objazdowej dla linii **318** obowiązują przystanki: Muranowska 06, Park Traugutta 01, Wybrzeże Helskie 02, Rondo Starzyńskiego 02, PIMOT 02, Śliwice 02, Budyńskiej-Tylickiej 02, Dyrekcyjna FSO – wszystkie te przystanki funkcjonują na żądanie. Dla linii **506** obowiązuje tylko przystanek Rondo Starzyńskiego 02.

■ **Warszawa (autobus).** W związku z przebudową skrzyżowania ulic Lazurowa / Dywizjonu 303, od dnia 2.08. od około godziny 23:00 do 5.08. do około 4:00 była zamknięta dla ruchu kołowego ul. Lazurowa na odcinku między ul. Narwik a ul. Kocjana. W związku z tym, w dniach 3 i 4.08. (przez cały dzień) linie **105**, **109** i **113** oraz w nocy 2/3.08., 3/4.08. i 4/5.08. linia **601** zostały skierowane w obu kierunkach na trasy objazdowe:

- linie **105** i **601** od skrzyżowania Górczewska / Lazurowa ulicami: Górczewską – Warszawską – Przejazdem – Graniczną – Łaszczwińskiego – Hubala-Dobrzańskiego – Bolimowską – Kocjana – Kaliskiego i dalej bez zmian;
- linia **109** od skrzyżowania Górczewska / Powstańców Śląskich ulicami: Powstańców Śląskich – Radiową do krańca Stare Bemowo;
- linia **113** od skrzyżowania Górczewska / Lazurowa ulicami: Górczewską – Warszawską – Przejazdem – Graniczną – Łaszczwińskiego – Hubala-Dobrzańskiego – Bolimowską – Sychowską i dalej stałą trasą do pętli Groty; powrót: Hubala-Dobrzańskiego – Łaszczwińskiego – Graniczną – Przejazdem – Warszawską – Górczewską do krańca Os. Górczewska.

Na powyższych trasach objazdowych obowiązywały wszystkie napotkane przystanki, w tym dla linii **105** i **601** – tymczasowe przystanki Spółdzielnia SPES 51 i 52 (na ul. Kocjana przy skrzyżowaniu z ul. Lazurową). Dla linii **105** tylko wymienione wyżej przystanki Spółdzielni SPES 51 i 52 oraz Os. Górczewska 10 obowiązywały jako stałe. Pozostałe przystanki na trasie objazdowej dla tej linii były „na żądanie”. Z kolei dla linii **109** wszystkie przystanki na trasie objazdowej obowiązywały jako stałe. Natomiast dla linii **113** przystanki: Os. Górczewska 10 oraz Blizne-Łaszczwińskiego 01 i 04 obowiązywały jako stałe, a pozostałe „na żądanie”. Dla linii **601** wszystkie przystanki na trasie objazdowej obowiązywały jako na żądanie. Poza tym, przystanki Spółdzielni SPES 51 i 52 w dniach 3 i 4.08. (przez cały dzień) obowiązywały również dla linii **149**.

■ **Warszawa (autobus).** 8.08. tuż przed godziną 10 na ul. Myszkowskiej nastąpiło bardzo gwałtowne hamowanie connexowego solarisa U15 linii **160**. Spowodowane to było zajęciem drogi przez inne auto, które chwilę potem oddaliło się z miejsca zdarzenia. Niestety, trzy osoby – pasażerowie pechowego autobusu – wymagały hospitalizacji. Jedna z nich doznała obrażeń kręgosłupa. Tak więc głupota jednego kierowcy spowodowała tragedię innych.

■ **Warszawa (autobus).** Kilka dni temu po re-

monie powypadkowym w Centralnych Warsztatach Samochodowych T-4 wyjechał uszkodzony w zderzeniu z tramwajem (105Na 1172+1173) na rondzie Dmowskiego 1k280.26-2726. Widać, że wóz ten ma nowe blachy między pierwszymi a drugimi drzwiami (tam właśnie trafiły go stopiątki). Autobus ten można było ostatnio podziwiać na linii cmentarnej **222**. Dodajmy, że ww. tramwaj dalej stoi „nieruszony” na terenie zakładu Mokotów.

■ **Warszawa (autobus, tramwaj).** 1.08. przypada 58. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego. Oddające honory poległym powstańcom i pomordowanym warszawiakom tramwaje i autobusy kursowały udekorowane chorągiewkami. Ponadto, zarządzeniem dyrektora naczelnego ZTM, Przemysława Prądzyńskiego, o godzinie „W” (godzinie 17:00, czyli godzinie wybuchu Powstania) wszystkie pojazdy komunikacji miejskiej miały na minutę stanąć, by uczcić pamięć poległych powstańców. Niestety, nie wszyscy kierowcy i motorniczo uuhonorowali pamięć poległych obrońców Warszawy – w takich przypadkach z całą surowością interweniował Nadzór Ruchu ZTM. To ciesz, jednak wielu kierowców zatrzymało się na dźwięk syren.

■ **Warszawa (autobus, tramwaj).** Od dnia 1.08. został przywrócony ruch tramwajowy w ciągu ul. Marszałkowska – Puławska na odcinku od pl. Zbawiciela do ul. Woronicza. W związku z tym, na swoje stałe trasy powróciły tramwaje linii: **4**, **18** i **35**. Jednocześnie przywrócona została poprzednia trasa linii **206** (Usynów Płd. – Pl. Unii Lubelskiej), obowiązująca przed dniem 1.07., z równoczesnym zaprzestaniem kursowania tej linii w soboty i dni świąteczne. Ponadto dla linii **505** i **524** przestały obowiązywać dodatkowe przystanki: Bukowińska 01 i 02, Malczewskiego 01 i 02 oraz Morskie Oko 01 i 02.

■ **Warszawa (autobus, tramwaj).** W dniach 27 i 28.07. odbył się 45. Międzynarodowy Wyścig Kolarski „Dookoła Mazowsza”. W związku z tym, w dniu 27.07. w godzinach 12:45–17:00 była zamknięta dla ruchu kołowego ul. Powstańców Śląskich (obie jezdnie), od ul. Synów Pułku do ul. Wrocławskiej (południowej) i ul. Wrocławskiej (południowa) od ul. Powstańców Śląskich do ul. Radiowej. W tym czasie tramwaje linii **20** skierowano na trasę objazdową od skrzyżowania Dywizjonu 303 / Radiowa ulicami: Radiową – Powstańców Śląskich do pętli Nowe Bemowo, natomiast trasy linii: **8**, **10** i **26** skrócono do krańca Cm. Wolski. Także autobusy linii: **106**, **109**, **112**, **149**, **154**, **171**, **184**, **189**, **190**, **506**, **507** i **523** zostały skierowane na trasy objazdowe (w obu kierunkach), przebiegające głównie ulicami: Polczyńską – Szeligowską – Lazurową – Kaliskiego – Radiową. Wyjątek stanowiły linie: **109**, **171**, **190**, **507** i **523**, które kursowały ulicami: Górczewską – Księcia Janusza – Dywizjonu 303 – Radiową. Z kolei linia **154** miała trasę skróconą od strony MDL Cargo do krańca Redutowa. Ponadto, w dniu 28.07. w godzinach 10:45–13:30 zamknięte były dla ruchu kołowego ulice: Browarna, Karowa, wschodnia połowa jezdni Krakowskiego Przedmieścia (od ul. Karowej do pl. Zamkowego), Podwale, Kilińskiego, Długa, Fręta, Zakroczymska, Sanguszkii, zachodnia jezdnia Wisłostrady (od mostu Grota-Roweckiego do ul. Grodzkiej), Grodzka, przejazd pod al. Solidarności, Nowy Zjazd, Dobra, Drewniana, Topiel i Browarna. W tym czasie autobusy linii: **116**, **122**, **128**, **150**, **160**, **162**, **174**, **175**, **180**, **185**, **192**, **195**, **503**, **506** i **518** zostały skierowane na trasy objazdowe:

- linie: **116**, **122**, **174**, **175**, **195**, **503** i **518** od skrzyżowania Krakowskie Przedmieście / Królewska ulicami: Królewską – Moliera – pl. Teatralnym – Senatorską – pl. Bankowym – Andersa – Świętojerską – Bonifraterską i dalej stałymi trasami (powrót stałymi trasami);
- linie: **128** i **150** od skrzyżowania Dobra / Tamka ulicami: Tamka – Wisłostrada – Zajęcza; postój na przystanku Pomnik Syreny 04; odjazd ulicami: Zajęcza – Dobra i dalej stałymi trasami;
- linia **160** od ul. Królewskiej: pl. Piłsudskiego – Moliera – Nowym Przejazdem – al. Solidarności i dalej stałą trasą (powrót stałą trasą);
- linia **162** od skrzyżowania Wisłostrada / Karowa: Wisłostrada – Zajęcza – Topiel – Kruczkowskiego i dalej stałą trasą (powrót stałą trasą);
- linia **180** od skrzyżowania Krakowskie Przedmieście / Królewska ulicami: Królewską – Moliera – pl. Teatralnym – Senatorską – pl. Bankowym – Andersa – Nowolipkami – Zamenhofska – Anielewiczka i dalej stałą trasą (powrót stałą trasą);
- linia **185** od pl. Wilsona ulicami: Mickiewicza – Andersa – pl. Bankowym – Marszałkowską – Al. Jerozolimskimi – wiaduktem mostu Poniatowskiego – Wisłostrada i dalej stałą trasą (powrót stałą trasą);
- linia **192** od skrzyżowania Krakowskie Przedmieście / Królewska ulicami: Królewską – Moliera – Nowym Przejazdem – al. Solidarności i dalej stałą trasą (powrót stałą trasą);
- linia **506** od ul. Toruńskiej ulicami: Jagiellońską – al. Solidarności – mostem Śląsko-Dąbrowskim – Grodzką – Wisłostrada – Zajęcza – Dobra – Tamką (powrót: Tamką – Wisłostrada) i dalej stałą trasą.

Jednocześnie w tym dniu zostało zawieszona kursowanie linii **100**.

■ **Warszawa (autobus, tramwaj, metro).** W nocy 5/6.08. nad Warszawą przeszła ogromna nawałnica. Deszcz lał ponad 12 godzin. W ciągu tego czasu spadło tyle wody na metr kwadratowy, co przez półtora miesiąca. Oczywiście, sytuacja ta zaowocowała zalaniem wielu ulic, domów, piwnic i tuneli. Standardowo wylał Potok Służewiecki zalewając okoliczne ulice i arterie (al. Wilanowską, Dolinę Służewiecką oraz skrzyżowanie Św. Bonifacego ze Śródziennomorską – było tam jedno wielkie jezioro). Ulice te były kompletnie (lub prawie kompletnie) nieprzejezdne. Objazd al. Wilanowskiej poprowadzono przez Św. Bonifacego i Sobieskiego. A pojechały tamteży linie: **117**, **139**, **700**, **710**, **724**, **806**. Zupełnie zalane były też okolice Dw. Zachodniego. Najbardziej ucierpiał jak zwykle tunel w al. Prymasa Tysiąclecia, w którym utknęły zalane do wysokości 70 cm ciężarówki i samochody osobowe. Linie **167**, **184**, **186**, **523** (i zapewne wiele innych) kursowały objazdem przez ul. Kasprzaka i Towarową. Natomiast w Ursusie na ul. Cierlickiej (przy stacji PKP) został całkowicie zalany (prawie aż po szyby!) autobus nocnej linii **605** (IK260.04-1308). Była to pierwsza „ofiara” nocnej ulewy. Autobus ten zepsuł się w tunelu około godziny 3:15 i oczekiwał na przybycie pogotowia autobusowego. Jednak to miało spore trudności z dojazdem i z czasem woda zalała silnik uszkodzonego ikarusa, na dobre unieruchamiając go w powstającym rozlewisku. Pasażerowie wraz z kierowcą w porę ewakuowali się z tonącego pojazdu. Ten ostatni oczekiwał na przybycie służb ratowniczych na... dachu autobusu! Także tramwaje kursowały po mieście nieregularnie. Przed godziną 6 rano zalany został przejazd pod wiaduktem kolejowym na ul. Obozowej (przy tram-

wajowym Zakładzie Torowo-Budowlanym T-2). Uruchomiono trzy zatramwaje na trasie DT Wola – Nowe Bemowo, a linie **12, 13, 20, 23 i 24** kierowano do krańców Cm. Wolski oraz Os. Górczewska. Zalane było także torowisko w al. Krakowskiej. Tramwaje (linie **7, 9, 15 i 25**) skrócono do pętli Banacha. W ich miejsce uruchomiono kilka autobusowych **Zetek** na trasie Pl. Narutowicza – Okęcie. Żeby było śmieszniej, i one kursowały objazdem (przez ul. Żwirki i Wigury), ponieważ na Rakowcu zalane były także ulice (w tym wspomniana już al. Krakowska). Ogólnie rano zapanował chaos, który utrzymywał się jeszcze długo po ustaniu deszczu. Powstał jeden wielki megakorek i miasto stanęło. Na domiar złego, fali deszczu nie oparło się także metro. Najbardziej ucierpiały stacje Stokłosy i Wilanowska. Na szczęście tam z wodą dość szybko (do godziny 4 rano) się uporano. Gorzej było z ulicami, których popołudniu dalej było wiele nieprzejezdnych. W kierowaniu ruchem pomagali natomiast pracownicy Nadzoru Ruchu MZA. Niewiele to jednak pomogło – część ulic udrożniono dopiero późnym wieczorem.

■ **Warszawa (film)**. Światowa premiera filmu Romana Polańskiego pt. *Pianista* odbędzie się 5.09. w Filharmonii Narodowej w Warszawie. Przypomnijmy, że w filmie tym zagrały również zabytkowe warszawskie tramwaje (wagony typu K-403 i 445 połączone w skład, w którym jeden z nich grał doczepę typu P15, oraz wazy typu A-43 oraz C-257, które zagrały skład C+P4. Dodamy jeszcze, że wagon typu A grał doczepę, a wagon typu C sam siebie). Ponadto, pamiątką po tym filmie jest wykonany specjalnie na jego potrzeby drugi odbierak typu lirowego oraz zabytkowy przystanek komunikacji miejskiej, który też zagrał w filmie.

■ **Warszawa (kasowniki)**. Od parudziesięciu dni warszawski SSKS prowadził sprzedaż 100 sztuk kasowników (tzw. jednorękich bandytów) odkupionych od Tramwajów Warszawskich. Akcja zakończyła się sukcesem – po 15 zł (jako cegiełki na rzecz SSKS) sprzedano wszystkie egzemplarze.

■ **Warszawa (tramwaj)**. W związku z remontem torów, w dniach od 3.08. od godziny 0:00 do 5.08. do 4:00 wyłączony był ruch tramwajowy na skrzyżowaniu al. Niepodległości / Nowowiejska w relacjach „na wprost” z utrzymaniem ruchu na wszystkich łukach. W czasie wyłączenia ruchu tramwaje linii: **2, 10, 15, 16, 17, 33, 36 i T** kursowały następującymi trasami objazdowymi:

- linie **2, 36**: ... – Andersa – Stawkami – al. Jana Pawła II – rondem ONZ – al. Jana Pawła II – Chałubińskiego – al. Niepodległości – Nowowiejską i dalej bez zmian (w obu kierunkach);
- linia **10**: ... – Prosta – rondem Daszyńskiego – Towarową – pl. Zawiszy – Grójecką – pl. Narutowicza – Filtrową – Krzywickiego – Nowowiejską – al. Niepodległości i dalej stałą trasą (w obu kierunkach);
- linia **15**: ... – Słowackiego – Popietuski – pl. Grunwaldzkim – al. Jana Pawła II – rondem Zgrupowania AK „Radość” – al. Jana Pawła II – rondem ONZ – al. Jana Pawła II – Chałubińskiego – al. Niepodległości – Nowowiejską i dalej bez zmian (w obu kierunkach);
- linia **16**: ... – Chałubińskiego – al. Niepodległości – Nowowiejską – Krzywickiego – Filtrową do pętli Pl. Narutowicza (powrót tą samą trasą);
- linie **17, 33**: ... – al. Jana Pawła II – Stawkami – Andersa – pl. Bankowym – Marszałkowską – rondem Dmowskiego – Marszałkowską – pl. Konstytucji – Marszałkowską – pl. Zbawiciela – Nowowiejską – pl. Politechniki – Nowowiejską – al.

Niepodległości i dalej stałą trasą (w obu kierunkach);

- linia **T**: ... – Nowowiejską – al. Niepodległości – Rakowiecką (zawrotka na pętli Rakowiecka-SGGW) – Rakowiecką – al. Niepodległości – Nowowiejską i dalej bez zmian (objazd dotyczył tylko tramwajów dojeżdżających już do pętli na pl. Narutowicza, ponieważ jest to linia okrężna).

Kursowanie tramwajów linii: **10, 15, 16, 17 i 33** odbywało się według specjalnych, natomiast linii: **2, 36 i T** – według aktualnych rozkładów jazdy.

■ **Warszawa (tramwaj)**. 15.07. do warsztatów T-3 został wciągnięty wagon historyczny N₃-674. Prawdopodobnie zakład R-3 wysłał tam jeden z zabytków w powodu drobnej naprawy jego nastawnika. W każdym bądź razie jego pobyt tam był chwilowy, ponieważ cały i zdrowy jeździł on już kilka dni później na linii turystycznej T.

■ **Warszawa (tramwaj)**. Jak już informowaliśmy w poprzednim numerze, na ulicach stolicy pojawił się zmodernizowany skład 1392+1391. Jednak jego eksploatacja na razie sprawia sporo problemów. Już drugiego dnia kursowania skład ten narobił aż trzy kwadransy zatrzymania w samym centrum miasta, na ul. Marszałkowskiej. Wykonywał wtedy kurs jako dodatek na linii **36**. Wagony 1392+1391 zostały w końcu zepchnięte w żółwym tempie do R-1 Wola, gdzie mechanicy zajęli się ich naprawą. Od tego czasu skład ten widziany był w ruchu z pasażerami jeszcze tylko dwa razy.

■ **Warszawa (tramwaj)**. Awarie spotykają także zabytki. Po niedawnym spaleniu nastawnika w wagonie K-403, tym razem (27.07.) padło na eNkę nr 838. Podczas kursu na linii **T** w wagonie tym silny mężczyzna urwał kasownik (nie było to działanie umyślne, a raczej bezmyślne, bo kasowanie 4 biletów naraz do takich działań należy). Ucierpiała również gaśnica, którą mokotowscy mechanicy musieli dokręcić po zjeździe wozu do zakładu.

■ **Warszawa (tramwaj)**. Znowu śmierć na torach. 30.07. około godziny 10:30 na ul. Broniewskiego na przystanku tramwajowym przy skrzyżowaniu z ul. Włociańska pod kołami tramwaju linii **22** (skład 13N 473+695) zginęła niespełna 30-letnia, kompletnie pijana kobieta. Zdarzenie miało miejsce, gdy wysiadła z pierwszego wagonu, zatoczyła się i dostała wprost pod ruszający z przystanku drugi wagon składu. Przejechana zginęła na miejscu. W tym miejscu prosimy wrażliwszych Czytelników o pominięcie dalszego, drastycznego fragmentu. Tramwaj dosłownie zmasakrował dziewczynę. Nastąpiła amputacja głowy, a tors i kończyny zostały rozdrobnione. Policja miała spory problem z identyfikacją zwłok. Pozostałe tramwaje przez dłuższy czas kursowały objazdami.

■ **Warszawa (tramwaj)**. Od ponad dwóch tygodni pojawia się znowu na mieście mokotowski skład 105Nf 1450+1449. Przypomnijmy, że to właśnie on został dość poważnie uszkodzony (w tym nadpalony) podczas wypadku z samochodem marki Iveco na ul. Puławskiej dnia 29.06.

■ **Warszawa (tramwaj)**. 4.08. znowu zaszwanował wagon historyczny (N₃-674) obsługujący pierwszą brygadę turystycznej T-etki. Na ul. Nowowiejskiej (przy Metrze Politechnika) jego pantograf stracił kontakt z siecią. Spowodowało to kilkuminutowy postój. Jednak doraźne działania podjęte przez obsługę wozu (m.in., częściowe wejście na dach pojazdu) sprawiły, że dalszą trasę przebył już bez przygód.

■ **Warszawa (tramwaj)**. Pewien czas temu na przystanku tramwajowym Królewska w stronę cen-

trum pojawiła się tablica „czoło wagonu” oraz nowe lustro. Wszystko to było spowodowane „przesunięciem” przystanku kilka metrów w tył, mimo że dwa składy z powodzeniem się tam mieściły. Tym samym trzeba też było wydłużyć nieco wysepkę tramwajową. Całe zamieszanie spowodowane było złamaniem nogi przez pewną panią, która wsiadła tam do tramwaju pierwszymi drzwiami. Pani ta uznała, że wysepka była „za daleko i za nisko” (rzeczywiście w tym miejscu zaczynał się już łuk w prawo w ul. Marszałkowską) i napisała skargę, która została, jak widać, pozytywnie rozpatrzona przez Tramwaje Warszawskie.

■ **Warszawa (tramwaj)**. 6.08. około godziny 16:00 na skrzyżowaniu al. Jana Pawła II i Nowolippek skład bulw 2112+2113 linii **17** zderzył się z samochodem marki Deawoo Tacuma. Samochód nadawał się tylko na złom. Jedna z jego pasażerek została ranna. Zatrzymanie ruchu trwało ponad 30 minut.

■ **Warszawa (ZTM)**. Od dnia 10.07. Zarząd Transportu Miejskiego wprowadził do pojazdów komunikacji miejskich kanarów „incognito”, którzy... kontrolują kierowców i motorniczych! A dokładniej sprawdzają, czy pracownicy ci posiadają bilety komunikacji miejskiej oraz czy je sprzedają. Akcja ta związana jest z ostatnio powtarzającym się nagminnie brakiem biletów u prowadzących pojazdy transportu zbiorowego. Do przeprowadzania ww. kontroli uprawnieni są wszyscy zawodowi kontrolerzy biletów oraz pracownicy ZTM posiadający w legitymacji służbowej literę „K”.

■ **Wiedeń (metro)**. Sieć metra w stolicy Austrii prężnie się rozwija. Trwają już prace przy budowie przedłużenia linii **U1** o prawie pięciokilometrowy odcinek Kagran – Leopoldau. Po drodze będą przystanki Kagraner Platz, Rennbahnweg, Aderklaaer Straße i Grobfeldsiedlung, a na stacji końcowej znajdować się będzie nowa zajezdnia dla tej linii. Zakończenie robót jest planowane na jesień 2006 roku. Wtedy też swój żywot zakończy kursujący obecnie tą trasą tramwaj. W fazie planów jest również przedłużenie najkrótszej obecnie linii **U2**. Nowy odcinek o długości 9028 metrów ma połączyć centrum z terenami wypoczynkowymi i północnym wschodem miasta. Wydłużenie linii obejmie przebudowę dotychczasowej końcówki **U2** – Schottenring, budowę jedenastu nowych przystanków (Taborstraße, Praterstern, Messe, Trabrennstraße, Stadion, Donaustadtbrücke, Seestern, Stadlau, Hardegasse, Donaushospital i Aspernstraße) oraz stacji postojowej na Karlsplatzu. Prace na odcinku Schottentor – Stadion rozpoczną się jeszcze w tym roku, a zakończą w 2007, natomiast na odcinku Stadion – Aspernstraße odpowiednio w 2004 i 2008 roku.

■ **Zabrze (autobus)**. W związku z remontem ulicy Szybowej w zabrzańskiej dzielnicy Biskupice, od 1.08. autobusy linii **111** kursują w obu kierunkach objazdem ul. Ziemską, Pod Borem, Szybową, nawrót na placu przy Kopalni Pstrowski, Szybową i Pod Borem do ul. Kopalnianej z obsługą wszystkich przystanków na trasie przejazdu. Przystanek Biskupice Osiedle Ratowników, znajdujący się przy ul. Ziemskiej, został przeniesiony na ul. Drzymały przed skrzyżowanie z ul. Ziemską. Poza linią **111** jest on również obsługiwany przez autobusy linii **752** jadące w kierunku Zabrze.

■ **Zabrze (tramwaj)**. 2.08. zakończyła swój prawie 53-letni żywot pętla tramwajowa przy dworcu PKP w Zabrzu. Została zlikwidowana na skutek nieodpowiedzialnej decyzji władz miasta, którym tor

tramwajowy nie komponował się z wizją przebudowanego centrum miasta. Ostatnimi wagonami, jakie przejechały przez pętlę były 105Na+105Na 655+393 obsługujące pociąg nr 503 (ostatni pociąg linii 5) oraz o godzinie 23:40 skład 105Na+105Na 619+620 obsługujący pociąg nr 33. W nocy 2/3 sierpnia za pociągi nocne PN-241 i PN-242 poje-

chały już zatramwaje w postaci socjalnego ikarusa 260 oraz samochodu zaopatrzenia lublin. Więcej informacji na ten temat znajduje się w artykule *Przebudowa ul. Wolności w Zabrzu*.

Robert Człapiński, Marek Drewniak, Grzegorz W. Fedoryński, Wojciech Gąsior, Jakub Jackiewicz, Jacek Kalicki, Tomasz

Kaczmarek, Rafał Lamch, Krzysztof Lipnik, Mariusz Mazek, Bartosz Mazur, Sławomir Moczulski, Magdalena Murawska, Olaf Skrzymowski, Tomasz Szydłowski, Rafał Tarnawski, Krzysztof Utracki

Malowanie zakładowe – czy rzeczywiście jednolite (c.d.)?

W numerze 13 *Przystanku* ukazał się artykuł o różnorodności malowania szczecińskich tramwajów. W tym artykule postaram się przeanalizować ten sam problem w odniesieniu do szczecińsko-polickich autobusów.

W czasach poprzedniego ustroju gospodarczego autobusy w całej Polsce malowane były na „jedynie słuszny kolor”, czyli czerwony, przy czym górna część pojazdu oraz fartuch były białe lub kremowe. Szczecin nie odbiegał w jakikolwiek sposób od tej ogólnokrajowej normy. Jednak już wtedy można było zaobserwować pewne różnice w malowaniu autobusów. Pomijam tutaj różnice polegające na stosowaniu całej gamy odcieni koloru czerwonego. Również nie było reguł w używaniu kolorów białego i kremowego, poza tym, że kolor biały częściej spotykano na ikarusach, natomiast kremowy – na jeliczach.

W połowie lat 80. w zajezdni Dąbie stacjonowały dwa ikarusy 280 o numerach bocznych 202 i 213, które swoją szatą wybiły się z tłumu pozostałych przegubowców. Mianowicie oba były pomalowane na czerwono od linii okien do samego dołu łącznie z fartuchem. Czerwony fartuch miały także ikarusy dostarczone do Polic w latach 1985–1986 oraz do Szczecina w latach 1989–1992. Stopniowo przemalowano w ten sposób wszystkie pozostałe ikarusy.

Inaczej malowane były jelicze. Fartuch na zawsze pozostał kremowy, a najbardziej widoczna różnica była przy linii okien. Ponieważ dolna krawędź okna kierowcy w Jelczu biegnie nieco niżej od dolnej linii okien w części pasażerskiej, przyjmowano ją jako górną krawędź czerwonego pasa. Wskutek tego pod linią okien pozostawał kremowy pasek. Niektóre z autobusów jednak pomalowano na czerwono do krawędzi okien dla pasażerów bez zachowania pasa pod ich linią.

Podobne różnice można było zauważyć na drzwiach autobusów. Początkowo czerwony pas był także na drzwiach, ale dość szybko z tego zrezygnowano. W efekcie drzwi malowane były jednolicie na biały lub kremowy kolor.

Ostatnimi czerwonymi autobusami, jakie dotarły do Szczecina, były ikarusy 280 z 1992 r. Następna dostawa miała miejsce w 1994 r. (16 jeliczy 120M). Były to pierwsze autobusy już w malowaniu zakładowym (zwanym także „miejskim”). Charakteryzuje się ono tym, że przód i bok pojazdu są białe, a na fartuchu 3 czerwone i niebieskie pasy (będące odwzorowaniem flagi miejskiej), natomiast przedni zderzak i tył są czerwone. Numery boczne naklejane są z przodu z prawej strony (patrząc od wnętrza), po bokach nad pierwszą osią, zaś z tyłu pośrodku pod oknem. Obowiązująca czcionka to Times New Roman w kolorze niebieskim ze wszystkich stron (na tramwajach z tyłu obowiązywał kolor żółty). Obecnie wyjątek stanowi autobus volvo nu-

mer 1570, który z tyłu ma cyfry malowane w kolorze białym.

W latach 1994–1998 wszystkie nowe autobusy otrzymywały opisane wyżej barwy. Trafily one do zajezdni Dąbie i Klonowica. Zajezdnie te nie wprowadzały żadnych modyfikacji w malowaniu, poza takimi drobnymi szczegółami jak brak czwartego niebieskiego pasa. Od niedawna natomiast zauważalny jest trend pozostawiania całych drzwi pojazdu w kolorze białym bez malowania na nich odpowiednich pasów.

Zajezdnia Police w tym czasie nie otrzymała żadnego nowego autobusu. Natomiast wprowadziła różne modyfikacje malowania zakładowego. Pierwszą z nich była rezygnacja z niebieskich pasów na fartuchu autobusu i pozostawienie go w kolorze

i 1197) do PKM Bytom. Także w 2002 r. SPA Dąbie wyremontowało jelicza M11 nr 354, który był ostatnim autobusem tego typu w starym malowaniu. W czerwonych barwach zostało tylko 6 ikarusów 280, wszystkie stacjonujące w SPA Dąbie (nr 293, 303, 2051, 2195, 2252 i 2298). Ponadto czerwone barwy mają autobusy nieużywane w ruchu liniowym: ikarus 280 nr 255 (SPAD) oraz zabytkowy jelicz 272Lux nr 601 (SPPK).

Aktualnie w SPA Dąbie i SPA Klonowica obowiązuje malowanie zakładowe biało-czerwono-niebieskie (tzw. miejskie), natomiast dla Polic charakterystyczne są barwy żółto-zielone.

Podsumowując, statystyka barw szczecińskich i polickich autobusów jest następująca:

Jako malowanie miejskie uznawano także nakle-

opis barw	ilość	uwagi
miejskie	178	w tym 8 w Policach (z okresu przed wprowadzeniem barw żółto-zielonych),
żółto-zielone (polickie)	39	w tym wszystkie: MANY, jelicz M081MB i ikarusy 160P
czerwone	6	wszystkie to ikarusy 280 z SPA Dąbie
reklama na bokach pojazdu	23	przód zostaje biały, a tył czerwony
reklama całopojazdowa	3	pomalowany także przód i tył – ikarusy 280 nr 708, 709 i 727 z SPPK
podkład reklamowy	3	ikarusy 280 nr 715 (SPPK), 1098 (SPAK) i 2093 (SPAD)
biało-czerwone	8	wersja malowania polickiego

czerwonym. Biały bok autobusu był i nadal jest często wykorzystywany do naklejania reklam. Reklamy co rusz pojawiają się także na tylnej części autobusu. W efekcie na niektórych autobusach z Polic nie ma numeru bocznego z tyłu pojazdu (jelicz M11-620, ikarusy 701 i 741, jelicz 120M-3006). Dwa jelicze M11 (nr 642 i 668) zyskały także dość ciekawą wersję malowania zakładowego różniącą się tym od podstawowej, że cały przód autobusu był czerwony. Nieco później autobus 642 przemalowano w barwy żółto-zielone, natomiast autobus 668 na początku sierpnia 2002 r. skasowano.

Po wydzieleniu zajezdni Police ze struktur MZK Szczecin i utworzeniu Szczecińsko-Polickiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego (SPPK), spółka postanowiła odróżnić swoje autobusy od pozostałych przewoźników. Dość nieudany eksperymentem było malowanie ikarusa 280 o numerze 708 w barwy zielono-bordowe. Autobus był po prostu brzydki. Kolejna zmiana lakiernika zaowocowała obecnymi barwami, czyli żółto-zielonymi. Autobus 708 wkrótce otrzymał całopojazdową reklamę (w tej dyscyplinie także był pierwszy) i po poprzednim malowaniu ślad zagał. Natomiast nowe barwy rozprzestrzeniły się nie tylko na nowych MANach, ale także na innych autobusach.

Postępujący proces przemalowywania autobusów w barwy zakładowe spowodował, że po kilku latach czerwone autobusy niemal zniknęły z ulic Szczecina. Ostatni czerwony autobus w SPPK został przemalowany w 2000 r. Był to jelicz M11 nr 3002, który przy tej okazji otrzymał nową obudowę przedniego filmu (podobną do jelicza 120M). SPA Klonowica pozbyło się czerwonych autobusów na początku 2002 r. sprzedając ikarusy 280 (nr 1081

jane reklamy (zazwyczaj na autobusy volvo), w tym także tylko na jeden bok (volvo nr 2864 i 2868).

Do biało-czerwonych autobusów zaliczono również jelicza M11 nr 640 (SPPK), który część blach ma w malowaniu miejskim (wymienione z innych autobusów).

Trudno jest zatem ukryć, że niebawem nastąpi zmierzch czerwonych autobusów w Szczecinie.

Jacek Kalicki

Nowe odcinki torowisk tramwajowych w Bremen

Wprowadzenie

Bremen jest dużym miastem w północnych Niemczech, położonym nad Wezerą, niedaleko jej ujścia do Morza Północnego. Posiada urokliwą starówkę, lecz Czytelników pewnie bardziej zainteresuje system komunikacji tramwajowej miasta. Sieć tramwajową tworzy 8 linii, łączących ze sobą w różnych konfiguracjach poszczególne pętle. Linie autobusowe są ponumerowane od 20 do 81 w stosunkowo jasny i przejrzysty sposób. Konkretnym przedziałem numeracyjnym przyporządkowane są z grubszą rejonu miast, co stwarza wrażenie porządku i harmonii.

Komunikacją miejską w Bremen zajmuje się przedsiębiorstwo Bremer Strassenbahn AG – jest to spółka prawie w całości (ponad 99%) należąca do miasta. Przez cały okres lat osiemdziesiątych trwał zastój w inwestycjach torowych, a ostatnie rozszerzenie sieci tramwajowej miało miejsce na odcinku do pętli Huchting. Prace wtedy zakończono

Rozwój sieci

Prace projektowe nad rozszerzeniem zakresu przestrzennego obsługi tramwajowej rozpoczęto już w 1992 roku, pierwsze kroki podjęto w 1994 roku. Od tamtej pory oddano do dyspozycji pasażerów następujące odcinki:

- od przystanku Kirchbachstrasse do pętli Horn-Lehe (23.05.1998 r.);
- od Riensberg do uniwersytetu (10.10.1998 r.);
- od Arsten West do Arsten Süd (07.12.1998 r.);
- w ulicy Westerstrasse (24.03.2001 r.).

Obok tego zrealizowano zupełne przemodelowanie przystanku przed dworcem głównym – od maja 1999 roku na placu przed dworcem kolejowym znajduje się nowoczesny, zintegrowany dworzec obsługujący tramwaje, autobusy miejskie oraz autobusy regionalne. Torowisko przy lotnisku przełożono w sposób bardziej przyjazny dla pasażera.

Odcinek do Horn-Lehe

Nowe torowisko w ciągu Schwachhauser Heerstrasse, poprowadzone od skrzyżowania z H-H-Meier-Allee i Kirchbachstrasse, ułożone jest w jezdni. Jest ono wydzielone poprzez dość znaczne podniesienie ponad ulicę. O takim położeniu zdecydowały względy historyczne – do końca kwietnia 1972 roku na tej trasie kursowały tramwaje, a przez cały czas w jezdni widoczne było torowisko!

Nowy odcinek niewiele ma jednak wspólnego ze swoim poprzednikiem – jedynie to, że na Horn znów jeździ linia numer 4. U zbiegu linii na Horn i na Osterholz wybudowano łącznik torowy celem sprawniejszego włączania wozów do ruchu. Tory idą w śladzie dawnych szyn, istotna zmiana następuje dopiero na skrzyżowaniu z Bgm.-Spitta-Allee. W tym miejscu tory są oddalone znacznie od siebie. Ma to na celu umożliwienie autobusom (które korzystają z wydzielonego torowiska) zjazdu na Niederland (linia 20) i Neue Vahr (linia 21). Następny przystanek to Horner Kirche – tu w chwili obecnej pętla mają linie autobusowe 30, 31, 33 i 34. Tramwajem można przejechać jeszcze dwa przystanki, po czym trzeba się przesiąść na jeden z wspomnianych wcześniej autobusów.

Bardzo pozytywne wrażenie robi system informacyjny w tramwajach – jadąc tramwajem i słysząc standardową zapowiedź przystanku, w przypadku

Horner Kirche słyszymy też informację, iż na autobusy najkorzystniej jest przesiąść się na przystanku Vorstrasse. Przesiadka właśnie tam jest najwygodniejsza, gdyż autobusy i tramwaje korzystają z tego samego przystanku (autobusy jeżdżą po wydzielonym na środku jezdni torowisku).

Odcinek ten ma bardzo duże znaczenie dla funkcjonowania komunikacji miejskiej w Bremen. Do czasu jego otwarcia linie autobusowe 30 (do Lilienthalu), 31 (do Leher Feld), 33 i 34 (do Sebaldsbrück przez Oberneuland) rozpoczynały bieg w samym centrum, na placu przez Katedrę. Dzięki oddaniu do użytku tej linii można było wyprowadzić niemal całkowicie autobusy ze śródmieścia, pozostawiając tam jedynie tramwaje i śladowe ilości autobusów. Na odcinku z centrum do Horn, uprzednio obsługiwanym autobusami, w chwili obecnej wyłącznie jeżdżą tramwaje.

Opisywany odcinek nie jest jednak zakończoną inwestycją – trasa tramwaju ma być sukcesywnie przedłużana. Już w końcu bieżącego roku planowane jest uruchomienie kolejnego przedłużenia linii 4, aż do dzielnicy Borgfeld. Spowoduje to prawdopodobnie także zmianę przyzwyczajzeń komunikacyjnych mieszkańców Leher Feldu.

Docelowo linia tramwajowa nr 4 ma być doprowadzona aż do Falkenbergu za Lilientalem. Tramwaj stanie się podmiejski, zbędne wtedy będą linie 30 i 30S. Pozwoli to na rozwiązanie problemów komunikacyjnych tej części miasta. Ponadto, umożliwi częściowe wyeliminowanie autobusów regionalnych ze śródmieścia.

Trasa do uniwersytetu

Ta trasa, w przeciwieństwie do opisywanej powyżej, jest już ukończoną inwestycją. Kilka dodatkowych przystanków może nie oszałamia, jednak skala prowadzonych prac była duża. Za dotychczasową pętlą Riensberg wybudowano torowisko dokładnie na wprost i przebito się pod torami kolejowymi. Pętla pozostała, lecz nie jest wykorzystywana w ruchu liniowym. Tramwaj we wkopie rozwija bardzo dużą prędkość. Znaczenie tej linii wiąże się z lokalizacją w jej pobliżu uniwersytetu oraz centrum kształcenia zawodowego wraz z parkiem technologicznym. Bezpośrednie połączenie centrum miasta z uniwersytetem zmniejszyło znaczenie pośpiesznej linii autobusowej 30S, która docelowo prawdopodobnie ulegnie likwidacji (patrz wyżej).

Przedłużenie w Arsten

W południowej części miasta leżą dzielnice Huckelriede, Kattenturm i Arsten, które są przecinane przez linię tramwajową do Arsten. Linia do Huckelriede wiedzie wąskimi uliczkami, dalej torowisko jest zupełnie wydzielone. Wykonane krótkie przedłużenie w Arsten jest dowodem rozwoju systemu transportowego, idącego w parze z rozwojem miasta. Teren na południe od zlikwidowanej pętli przeznaczono do zabudowy mieszkalnej i równocześnie podjęto decyzję o przedłużeniu linii tramwajowej. Nie jest to długi odcinek, raptem dwa przystanki, pokazuje jednak dbałość o pozycję konkurencyjną tramwaju – z nowego osiedla nikt nie chciałby iść do starej pętli. Było to najrozsądniejsze rozwiązanie, gdyż uruchamianie linii autobusowej do tej części Arsten, podobnie jak przekierowanie dotychczas istniejących minęłoby się z sensem – konieczna była inwestycja w bezpośrednie połączenie tramwajowe.

Nie jest to spektakularne przedłużenie, lecz pokazuje, że komunikacja miejska, chcąc walczyć o klienta, musi zawsze reagować na zmiany zachodzące w otoczeniu, nawet niewielkie.

Łącznik Westerstrasse

Po południowo-zachodniej stronie Wezery linie tramwajowe na Huchting oraz na Arsten i do lotniska zostały połączone w ciągu ulicy Westerstrasse. Nowy odcinek torowiska wykorzystywany jest przez tramwaje linii 5 i 8, a jego uruchomienie pozwoliło na zwiększenie bezpośredniości połączeń. Równocześnie z wybudowaniem odcinka na Westerstrasse zlikwidowano łącznik Pappelstrasse. Ten drugi łącznik położony był niegdyś dalej na południe i nie był wykorzystywany liniowo, lecz jedynie przez tramwaje zjeżdżające do zajezdni w pobliżu lotniska. Nowy łącznik jest znacznie korzystniej położony niż poprzedni, a także lepiej wykorzystywany.

Ciekawostką jest wypustka torowa w kierunku Nowego Miasta – docelowo tory tramwajowe mają być połączone (i to już niebawem!) w tym miejscu z kolejowymi i tramwaj dwusystemowy ma kursować w relacji Bremen – Oldenburg i Bremen – Brake.

Podsumowanie

Powyższe przykłady obrazują, jak różne mogą być przesłanki podejmowania inwestycji w nowe odcinki tramwajowe. Powodem może być bądź chęć „oczyszczenia” śródmieścia ze spalin autobusowych, bądź lepsze dostosowanie się do preferencji pasażerów. W połączeniu z nowoczesnym taborem tramwajowym (i autobusowym) jasna sieć połączeń sprawia bardzo korzystne wrażenie i zachęca do korzystania z transportu zbiorowego.

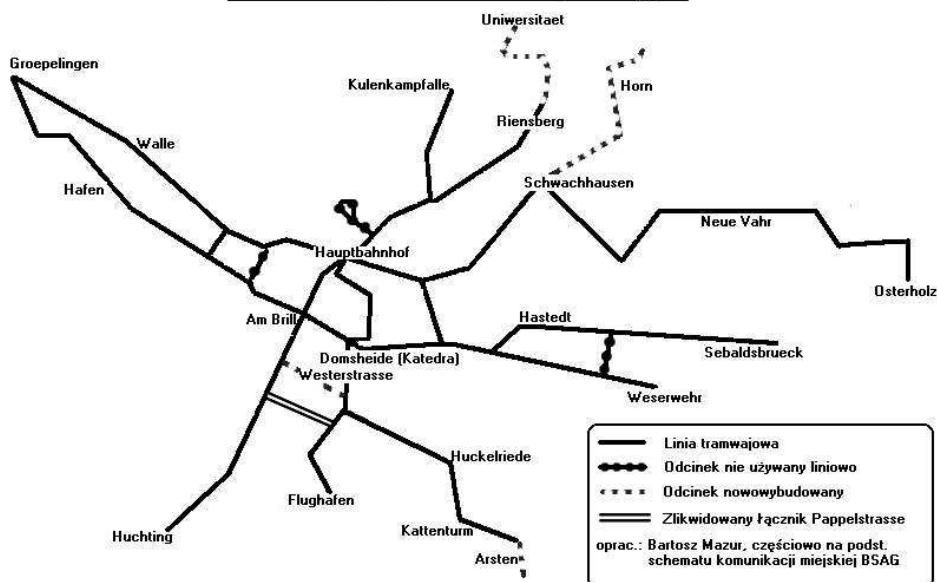
Bartosz Mazur, KMTM Chorzów Batory

Daty zostały zaczerpnięte z książki: *Bremen und seine Straßenbahn. Eine illustrierte Zeitreise*, wydanej z okazji 125-lecia tramwajów w Bremen przez Kellner Verlag, Bremen 2001.

Przebudowa ul. Wolności w Zabrze

Po trwających ponad rok przymiarkach rozpoczął się drugi etap przebudowy ul. Wolności w centrum Zabrze. Prace obejmują zarówno nawierzchnię drogową, jak i torowisko. Z rozpoczęciem prac wiąże się nieodwrotnie likwidacja istniejącej od 1 września 1949 roku pętli Plac Dworcowy w Zabrze.

Sieć tramwajowa w Bremen (Niemcy)

Ostatnim tramwajem, jaki przejechał przez pętlę, był w dniu 2 sierpnia 2002 roku skład 2x105Na 619+620 obsługujący zjeżdżający do zajezdni pociąg linii nr 3.

Pętla Plac Dworcowy była wykorzystywana przez linię tramwajową nr 5, a także przez wyjazdy i zjazdy pociągów linii nr 3 i 29. Chociaż modernizacja ul. Wolności nie wymagała likwidacji pętli, władze miasta Zabrze, używając argumentów nie zawsze zgodnych z logiką, skorzystały z nadarzającej się okazji. Tymczasem najprostszym rozwiązaniem było wprowadzenie, zamiast obowiązującego dotychczas na pętli lewostronnego, prawostronnego ruchu tramwajów.

Remont ul. Wolności, z uwagi na uwarunkowania układu torowego wiąże się z zamknięciem ruchu tramwajów w centrum miasta. Stąd też od 3 sierpnia organizacja ruchu wygląda następująco:

- linia tramwajowa nr 3 kursuje na dwóch trasach: Makoszwowy Dworzec PKP – Zabrze Brysza i Mikulczyce Dworzec PKP – Zabrze Plac Teatralny; obsługiwana jest przez ZKT-4 Gliwice taborem 2x111N, na obydwu odcinkach kursuje z częstotliwością co 40 minut, wyjazdy i zjazdy odbywają się z zajezdni Stroszek;
- na trasie linii nr 3 (Makoszwowy Dworzec PKP – Mikulczyce Dworzec PKP) kursuje linia autobu-

sowa nr T-3, obsługiwana przez Transkom S.J. w Piekarach Śląskich z częstotliwością co 40 minut, na odcinku Zabrze Brysza – Zabrze Plac Teatralny trasą objazdową przez Zabrze Stalmacha;

- linia tramwajowa nr 4 kursuje na trasie Gliwice Zajezdnia – Wójtowa Wieś Pętla, obsługiwana przez ZKT-4 Gliwice. W dni robocze jeździ z częstotliwością co 10 minut (obsługa przez 8 pociągów 2x105N, wieczorem 5 pociągów 1x105N), w dni wolne z częstotliwością co 15 minut, obsługiwana przez 6 pociągów 1x105N;
- na trasie Gliwice Zajezdnia – Zabrze Lompy Pętla kursuje linia autobusowa nr T-4, obsługiwana przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej Sp. z o.o. w Gliwicach. Linia kursuje w dni robocze z częstotliwością co 10 minut oraz w dni wolne z częstotliwością co 15 minut, na odcinku Zabrze de Gaulle'a – Zabrze Dom Górnika trasą objazdową przez Zabrze Goethego i Zabrze Plac Krakowski;
- kursowanie linii tramwajowej nr 5 zostało zawieszono; w zamian linia tramwajowa nr 30 kursuje z zwiększoną częstotliwością – w dni robocze co 10 minut (obsługa przez 6 pociągów 1x105N) oraz w dni wolne z częstotliwością co 30 minut (obsługa przez 2 pociągi 1x105N);
- na trasie Biskupice Pętla – Zabrze Goethego kur-

suje linia autobusowa nr T-5, obsługiwana przez firmę Usługi Przewozowe H. Polak w Chorzowie. Linia kursuje w dni robocze z częstotliwością co 10 minut i w dni wolne z częstotliwością co 15 minut;

- linia tramwajowa nr 29 kursuje na trasie Chebzie Pętla – Zabrze Lompy Pętla. Obsługiwana jest przez ZKT-4 Gliwice. Kursuje w dni robocze z częstotliwością co 20 minut (obsługa przez 3 pociągi 1x105N) oraz w dni wolne co 30 minut (obsługa przez 2 pociągi 1x105N), wyjazdy i zjazdy odbywają się z zajezdni Stroszek;
- w zamian za pociągi nocne PN-241 i PN-242 kursuje autobusowa komunikacja zastępcza, obsługiwana przez firmę Usługi Przewozowe H. Polak w Chorzowie.

Prace rozpoczęły się z dwukrotnym falstartem. Pierwotnie rozpoczęcie było planowane na 25 lipca, potem zostało przesunięte na 27 lipca i wreszcie na 3 sierpnia. Remont potrwa około dwóch miesięcy, przy czym po okresie ponad jednego miesiąca możliwe będzie przywrócenie ruchu tramwajów. Z uwagi na brak pętli w centrum Zabrze, linia tramwajowa nr 5 zostanie przedłużona do pętli Zabrze Lompy.

Andrzej Soczówka

Nowinki z Pyrogrodu

Między przystankami

● **Wycofano ostatniego.** Już nie zobaczymy więcej żadnego poznańskiego IK160P na linii, ponieważ ostatniemu, który do niedawna był jeszcze sprawny (nr 1572) skończyła się ważność rejestracji.

● **Zimowe planowanie.** Jeszcze nie wiadomo jakimi trasami pojadą tramwaje od 2.09., czyli od momentu wprowadzenia zimowego rozkładu jazdy. Obecnie są przygotowywane dwie wersje: jedna uwzględniająca zamknięcie ul. Starołęckiej, druga bez zamknięć. Według tej pierwszej 4 i 5 prawdopodobnie będą jeździły GTR-em przez Os. Lecha i wracać Zamenhofs, natomiast 12 i 13 będą wykonywały pętlę przez GTR w odwrotnym kierunku.

● **Kolejny ciekawy pixel.** Jadący przez r. Śródka 8.08. o godzinie 4:35 dojazdowy neoplan 1302 miał na wszystkich wyświetlaczach numer nieistniejącej w Poznaniu linii 45.

● **Będzie „update” przed Dworcem Głównym.** W 4 numerze *Przystanku* z 12 marca przedstawiliśmy zlokalizowaną przed Dworcem Głównym planszę ze schematem tras poznańskiego MPK, która wręcz porażała swą nieaktualnością. W sierpniu temat ten podjęła lokalna mutacja *Gazety Wyborczej*. W efekcie rzeczniczka prasowa MPK Poznań, p. Iwona Gajdzińska, zapowiedziała, że po zakończeniu sezonu remontowego, czyli najprawdopodobniej w styczniu, tablica zostanie zaktualizowana. Natomiast obecnie na planszy widnieje informacja, że szczegółów na temat funkcjonowania poznańskiej komunikacji miejskiej dowiedzieć się można w holu dworca.

● **Wakacyjnych objazdów ciąg dalszy.** Od

Z pamiętnika lakiernika

numer pojazdu	poprzednia reklama	kolor poprzedniego podkładu	obecna reklama	kolor obecnego podkładu	uwagi
tramwaje					
190+189	Apap	niebieski	Apap	niebiesko-biały	-
274+269	Economy	żółty	-	barwy MPK	-
614	-	barwy MPK	Chata Polska	biały	-
autobusy					
1002	-	barwy MPK	Swardom	żółty	-
1079	-	-	-	barwy MPK	-
1080	-	-	-	barwy MPK	-
1086	-	barwy MPK	Chata Polska	biały	-
1126	-	barwy MPK	-	barwy MPK	po NG
1201	Witrochem	biało-zielony	-	barwy MPK	-
1270	-	barwy MPK	Panorama	pomarańczowy	-
1413	-	biały	-	barwy MPK	po NG

opracował Łukasz Nowicki

dnia 15.08. tramwaje linii 10 i 11 powrócą na swoje stałe trasy, czyli na Wierzbicę. Chociaż, określenie „stała trasa” w odniesieniu do linii 11 nie jest zbyt precyzyjne, gdyż Wierzbicę są i tak dla tego tramwaju trasą objazdową na czas zamknięcia ul. Głogowskiej. Od dnia 20.08. rozpoczną się prace torowe w ul. Górna Wilda, na odcinku od Rynku Wildeckiego do ul. Niedziałkowskiego, które potrwać do niedzieli, 1.09. Tramwaje linii nr 2 i 9 pojadą wówczas objazdem ulicami Strzelecką – Królowej Jadwigi – Wierzbicę – 28 Czerwca 1956 r. na Dębiec. Od dnia 19.08. do 30.09., w związku z prowadzonymi pracami drogowymi, ul. Leszczyńska będzie jednokierunkowa, co spowoduje zmianę trasy autobusów linii 75, które kursować będą z Dębca na Górczyn ul. Czechosłowacką.

● **Lepiej późno niż wcale.** Twórcy objazdu zamkniętego odcinka ul. Hetmańskiej na wysokości os. Armii Krajowej chyba skorzystali na czas układania nowego dywanika asfaltowego z pomysłu podszeptanego przez nas w artykule *Ile kolizji*

jeszcze?, który ukazał się w 12 numerze *Przystanku*. Otóż przesunięto wjazd na nitkę objazdową aż na r. Żegrze i tam zamiast, jak dotychczas, na niebezpiecznym tymczasowym przejeździe, samochody przecinają tory tramwajowe. Ponadto, po zakończeniu części prac na wiadukcie nad Droga Dębińską, samochody nie korzystają obecnie z dwóch pechowych przejazdów tamże zlokalizowanych.

● **Komunikacja w długi sierpniowy weekend.** W związku z przypadającym 15.08. świętem, komunikacja miejska w Poznaniu kursować będzie według świątecznego rozkładu jazdy, natomiast w poświęcony piątek, 16 sierpnia pojazdy poruszać się będą według rozkładu sobotniego.

Tomasz Albrecht, Krzysztof Dostatni

Magazyn 995

28.07. Rano na Starołęce w rezerwie za piątkę (180+179) uszkodzeniu uległy kable sterowania ukrotnionego. Po 24 minutach tramwaj zjechał do

Sklep modelarski „Pantera”, ul. Gąsiorowskich 3, tel. 866-46-42, poleca modele:

- kolejowe,
- lotnicze,
- pancerne,
- inne.

W sklepie „Pantera” otrzymacie bezpłatnie **Przystanek**.

zajeżdźni przy ul. Głogowskiej.

29.07. O godzinie 16:55 na skrzyżowaniu ul. Królowej Jadwigi w Górnej Wildzie wysunął się poza (a właściwie: ponad) sieć pierwszy pantograf pociągu 112+111 (**10/2**). W wyniku tego zdarzenia ruch tramwajowy na skrzyżowaniu zamarł całkowicie aż do godziny 17:23. Przymusowy postój dotyczył 10 bimb. Uszkodzony tramwaj po doraźnej naprawie zjechał do zajeżdźni, natomiast ruchem kierowano jeszcze 17 minut.

30.07. O godzinie 15:32 solidnie narozrabiała tatra 401 (**12/3**). Jadąc z os. Sobieskiego skręcała na r. Rataje, gdy zablokowała się przekładnia II i III wózka, wstrzymując doszczętnie ruch. O 16:08 tramwaj przejechał kawałek, wjeżdżając na łuk wewnątrz ronda w kierunku Starołęki. Udroźnił tym samym trasę dla **5 i 6**, zmuszając natomiast **12 i 13** do objazdu przez GTR. Uszkodzoną bimbę odholowano dopiero nocą.

31.07. W ruszającym z przystanku Brzask ikarusie nr 1627 (rezerwa za **82/3**) przewrócił się pasażer, który w efekcie doznał rany tłuczonej potylicy. Nieplanowy postój autobusu trwał pół godziny, w międzyczasie pogotowie ratunkowe zabrało poszkodowanego do szpitala, a potem bus odjechał na Górczyn.

wanego do szpitala, a potem bus odjechał na Górczyn.

31.07. Na skrzyżowaniu Królowej Jadwigi i Górnej Wildy z powodu upałów obniżyła się sieć trakcyjna, która omotała kitek jadącej na Forteczną roboczej eNki 2047. Zerwaniu uległy linki pionowe, a drut jezdny się pogiął. Wolty w sieci na odcinku Strzelecka – Półwiejska odłączone były pomiędzy 11:57 i 12:19, natomiast na samej krzyżówce prądu nie było do 12:28. Na czas usuwania skutków awarii tramwaje jadące od Górnej Wildy kierowano w stronę Towarowej, natomiast jadące przeciwnie podążały do 28 Czerwca. Na odcinku Półwiejska – Strzelecka wstrzymanie trwało pomiędzy 11:25 i 12:28, a w kierunku przeciwnym od 11:57 do 12:28. Roboczą eNkę na Forteczną odtransportowała **6/4**.

01.08. Powtórka z rozrywki. Rano na Górnej Wildzie przy skrzyżowaniu z Królowej Jadwigi oraz na odcinku Górnej Wildy do Niedziałkowskiego obwiesiła się sieć trakcyjna, przypominając rozciągnięty sznurkiem do wieszania prania. O tym, że pod takim sznurkiem tramwaj nie przejedzie, przekonał się zdążający na Zawady helmut 667 obsługujący **11/5** (wyjechał on już po wypadkowej naprawie, której wymagał po tym, jak **8.07.** pozabawił lewego boku jadącą na sygnale karetkę), łamiąc sobie pantograf. Wstrzymanie trwało 26 minut, lecz prądu nie było tylko **16**, aby umożliwić ruch na wprost przez Królowej Jadwigi.

01.08. O godzinie 18:10 na r. Starołęka w składzie 286+287 (**13/9**), jadącym na Starołękę urwał się silnik pierwszego wózka doczepy wraz z kardanem. Bimba zablokowała rondo tak nieszczęśliwie, że nieprzejezdny był całkowicie dojazd z r. Rataje, natomiast siódemki jadące z Ogrodów nie mogły skręcać w lewo, wobec czego jeździły objazdem przez GTR. Po uniesieniu wagonu przez Kruppa, użyto najlepszego w takich sytuacjach narzędzia, czyli

palnika i odcięto przemielone i zniszczone elementy. O 19:11 bimba zjechała o własnych siłach na Forteczną. Podczas walki z żywiołem kursowały trzy zatramwaje pomiędzy r. Rataje i pętlą na Starołęce.

01.08. O godzinie 21:21 do stojącej na stacji PST Słowiańska **15/2** (90+89) nieznanymi, acz inteligentnymi inaczej, sprawca wrzucił butelkę po piwie. Ze względu na rozbite szkło i piękny zapach siodu unoszący się w pojeździe, tramwaj zamiast na Budziszynską udał się do zajeżdźni. Przerwa w ruchu trwała 14 minut. Kursował tramwaj zastępczy.

02.08. Wieczorem na peronie pierwszym górczyńskiej pętli kierowca ikarusa 1183 (rezerwa za **82/3**) niezbyt fortunnie wykonał manewr omijania MANA 1028 (**75/3**), skutkiem czego oba autobusy nabawiły się odcisków na przytartych miejscach karoserii – w ikarusie była to prawa część tylnego zderzaka, a w MANie lewy przedni narożnik. Oba wozy zjechały na Kaczą, ustępując pola rezerwowi, ba, nawet jednej rezerwie za rezerwę...

03.08. O 17:52 na ul. Wołyńskiej w jadącej na Piątkowską **9/8** (GT6-611) zablokowały się obie osie trzeciego wózka. Przy użyciu podnośnika umieszczono owy wózek na piasku i tramwaj dotoczył się samodzielnie na pętlę, by w nocy spokojnie móc poturlać się do zajeżdźni. Na czas przerwy w ruchu uruchomiono trzy zatramwaje kursujące od alei Wielkopolskiej przez Wojska Polskiego i Witosa do Piątkowskiej.

05.08. Po południu na skrzyżowaniu Majakowskiego i Szwajcarskiej skręcający ze Szwajcarskiej w prawo peugeot wpadł na tył podążającego na Mogileńską neoplana 1260 (**57/3**). Malenstwo dorobiło się wgnieceń na lewym tylnym narożu i obtarć na boku, a samochód poharał sobie całkowicie przód. Po trzech kwadransach 1260 zjechał na Pustą.

Natalia Rychlewicz

Listy do redakcji

Nazwy pętli autobusowych w Poznaniu

Mniej więcej rok temu sugerowałem, że lepiej byłoby nie używać wyrazu „dworzec” w odniesieniu do pętli autobusowych. Od tego czasu sporo się zmieniło na korzyść – autobusy częściej mają napisane na wyświetlaczach „Rondo Rataje” lub „Rondo Śródka”. Do ponownego napisania skłoniło mnie natomiast bliższe przyjrzenie się fotografii testowanego solarisa. Jaka jest wyświetlana treść? „63 GÓRCZYN DWORZEC ŚRÓDKA DWORZEC”. A oto garść moich różnych obserwacji na ten temat z ostatniego czasu:

1. zdarzają się autobusy, które mają na tablicy przedniej wyświetlony napis „Rondo Śródka”, na bocznej „Śródka. Dw. Aut.” (linia **57**, czasem **63 i 84**);
2. podobnie jest na linii **63** (napis przedni „Górczyn”, boczny „Górczyn Dworzec”);
3. na linii **84** często jeszcze pokazują się napisy: „Rondo Rataje. Dworzec Autobusowy”, „Rondo Śródka. Dworzec Autobusowy”;
4. skróty Dw. używane są we wszystkich rozkładach jazdy;

5. kiedy wprowadzono nową linię **96**, na tablicy przedniej napisano „Rondo Rataje”, na bocznej „RATAJE DWORZEC”;

6. nowa linia **50** ma już niestety tablicę z napisem „ŚRÓDKA DWORZEC”, co naprawdę przyjezdnych może dezorientować;

7. autobusy linii **76, 51, 68** mają z przodu napis „Dworzec PKP” (jakby Poznań był prowincjonalnym miastem, mającym tylko jeden dworzec kolejowy), tylko czasem w środku wyświetla się „DWORZEC GŁÓWNY PKP”;

8. czasem co innego widać, a co innego słychać. Widać „Stare Żegrze”, słychać „Stare Żegrze dwa”, widać „WILCZAK”, słychać „Wilczak jeden”;

9. nie wiem, czy tak jest do dzisiaj, ale parę razy wyświetliła się nazwa przystanku „os. Jagiellońskie” zamiast oczywiście „Jagiellońskie”. Mam nadzieję, że coraz powszechniej będzie się używać nazw prostych, a mniej dezinformujących. Cieszę się, że jest to praktyka coraz częstsza (nazwy „Rondo Rataje”, „Rondo Śródka”, „Garbary”). Szkoda tylko, że jeszcze czasem ktoś przegapia podobną możliwość i że nieraz ulega manierze (np. nazwa „Górczyn Dworzec”).

Trzeba by się zresztą zastanowić, czy lepiej byłoby z określenia „dworzec” zrezygnować (nawet gdy pętla jest reprezentacyjna), czy też używać go wtedy, gdy w pobliżu jest stacja kolejowa (Górczyn, Starołęka, Garbary). Nawiasem mówiąc, pętle na Starołęce i na Garbarach ktoś chyba nazwał dwor-

cami autobusowymi zdecydowanie na wyrost i nie chodzi o to, że kiedyś było tu więcej linii. Nie wiem też, czy nie byłoby lepiej używać zwyczajnie brzmiącej nazwy pętli „Śródka”?

Maciej Chojnacki

Przystanek

WYDAWCA: Klub Miłośników Pojazdów Szynowych, ul. Grotkowska 23a, 60-176 Poznań
 ADRES REDAKCJI: ul. Grotkowska 23a, 60-176 Poznań
 E-MAIL REDAKCJI: przystanek@o2.pl
 REDAKTOR NACZELNY: Adam Konieczka, tel. 504398490
 ZASTĘPCA RED. NACZ.: Jarosław Girstun
 ZESPÓŁ REDAKCYJNY: Tomasz Albrecht, Adam Białas, Tomasz Gieżyński
 STALI WSPÓŁPRACOWNICY: Krzysztof Dostatni, Marek Drewniak, Grzegorz Fedoryński, Remigiusz Grochowiak, Jakub Jackiewicz, Krystian Jacobson, Tomasz Kaczmarek, Jacek Kalicki, Michał Kamiński, Rafał Lamch, Wojciech Lemański, Krzysztof Lipnik, Mariusz Madej, Magdalena Murawska, Michał Musiał, Grzegorz Narkiewicz, Łukasz Nowicki, Marcin Pejski, Jakub Putyra, Maciej Rudzki, Natalia Rychlewicz, Olaf Skrzymowski, Andrzej Soczówka, Sebastian Staschiok, Marcin Stiasny, Tomasz Szydłowski, Piotr Tomasiak, Krzysztof Utracki

SKŁAD I EDYCJA STRON WWW: Adam Konieczka
 DRUK: GRYF-DRUK, ul. Jana Pawła II, 61-139 Poznań

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych i zastrzega sobie prawo do ich redagowania, skracania oraz opatrywania własnymi tytułami. Redakcja nie odpowiada za treść zamieszczanych reklam i ogłoszeń.